ISTRSKI TEDNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE KOPRSKEGA OKRAJA

LETO I. - Štev. 32 KOPER, 7. oktobra 1950 Cena 3 din

Govor tov. Beltrama ob otvoritvi gospodarske razstave

»Tovariši tovarišice, gostje!

Ob otvoritvi III. razstave gospodarske delavnosti Istrskega okrožja, dovolite, da opozorim na namen naše razstave in nekatere značilnosti.

Razstava prikazuje zmogljivost ozemlja in sposobnost naših delavnih ljudi v merilu dveh kmetijsko dobro, industrijsko manj razvitih okrajev. Zlasti skuša prikazati perspektivo in smer razvoja našega gospodarstva, ki je osnovana na večletnih izkušnjah dela in podana

po svoji prirodni strukturi in geografskem položaju. Z razstavo je tako rekoč predložen na diskusijo široko zasnovan program večjih gradbenih in melioracijskih del najširšim množicam, ki so zainteresirane na tem, da se možnosti naravnih dobrin izkoristijo na najboljši način. Posamezni objekti te zasnove so že v delu in bodo že prihodnje leto dali prve sadove.

Razveseljivo in zelo pomembno je dejstvo, da na letošnji razstavi sodeluje za 30 % več razstavljalcev od lanskega leta in da nismo mogli zaradi prostora razstaviti vseh, zlasti obrtniških izdelkov. Ta napredek ima svoj globlji pomen. Poleg osebnega interesa, ki ne presega okvira zdrave ambicije in osebnega zadoščenja, izraža ta širok odziv razstavljalcev z mnogovrstnimi in dobrimi proizvodi vse večjo navezanost na ljudsko oblast, razumevanje do potreb prebivalstva ter pravilen odnos do nove stvarnosti, ki se razvija in zajema tako rekoč vse produktivne sile okrožja. Toliko važnejši je ta moment, ker se tu stvarno izraža neločljiva povezanost in bratska skupnost treh narodnosti ter enotnost v ciljih. Obrtništvu, ki mu je določena naloga zadovoljiti potrebe prebivalstva, posveča oblast posebno pozornost in se temu primerno tudi zadovoljivo razvija.

Iz področja kmetijstva, ki je letos hudo prizadeto zaradi suše, razstavljajo svoje pridelke zadružni kolektivi in tudi posamezniki. Zanimivo je dejstvo, da razstavljalci socialističnega sektorja izkazujejo velik porast, zlasti sorazmerno večjo donosnost in razširitev setvenih površin, kar dokazuje prednost kolektivne obdelave zemlje in kar bo še bolj vzpodbujalo naše kmete, da razširijo obstoječe in ustanovijo nove produktivne zadruge. Razstava nazorno prikazuje težnjo in napore ljudske oblasti, da reši osnovni problem v kmetijstvu na tem področju, to je vprašanje vode in namakalnih naprav. Široka zamisel dviga naše proizvodnje, zlasti povrtnin.

Zlasti je važno poudariti, da so te možnosti podane zato, ker ima naše okrožje ugodno lego in široko tržišče v Jugoslaviji. Dosedanji uspehi, ki jih nihče ne more zanikati, ne da bi jih napihovali, so bili doseženi prav zato, ker je Jugoslavija ne samo odkupovala po solidnih cenah naše blago, ampak, ker je to ozemlje oskrbovala z vsem potrebnim materialom. Ozemlje dobiva živahen karakter, poln življenja in energij, s svetlo perspektivo za nemoten in hiter gospodarski razvoj. Nekateri stroji jugoslovanske proizvodnje, ki jih razstavljamo, prikazujejo rastočo moč jugoslovanske industrije, ki bo kmalu dajala dovoljno število različnih strojev tudi našemu okrožju.

Iz področja industrije razstavljamo poleg drugih zelo važno gradbeno surovino, ki se prvič ekonomično proizvaja pri nas, to je magnezijev klorit, ki smo ga letos proizvedli v precejšnjih količinah. Vrsta proizvodov in gradbene dejavnosti, zlasti cementni in slični izdelki, pričajo o naporih naših delovnih kolektivov in bodo pripomogli k izboljšanju našega gradbeništva.

Razstava ima namen pokazati celotno in v celoti delo posameznikov in posameznih kolektivov, nakazati perspektivo gospodarskega razvoja in že dosežene uspehe ter utrditi v delovnih ljudeh zavest svoje moči in ponosa. Prav ta razstava dokazuje, da je v naših delovnih množicah dovolj sil in sposobnosti, da bodo premagale vse ovire in odločno nadaljevale po poti napredka v blagostanje.

Dobro uspele volitve v odbore A. S. I. Z. Z.

Naše žene so povsod volile skoraj 100 ods.

Več ko mesec dni je že preteklo, odkar so se začele volitve v osnovne odbore žena. Ker je imel vsak sektor določen dan volitev, so se te precej zavlekle. Vendar moramo pri tem ugotoviti, da naše žene vneto sodelujejo pri delu za splošen napredek našega ljudstva. V več vaseh in mestih so žene s prostovoljnim delom skoraj same uredile otroške jasli, vrtce in podobno. S tem so si hkrati olajšale delo z otroki ter omogočile, da se lahko več posvečajo tudi delu za utrditev in okrepitev svoje organizacije.

Že pred volitvami so si naše žene napovedale osebna in medskupinska tekmovanja. Nekatere osnovne organizacije so se tako z vso vnemo poprijele dela, o čemer nam pričajo doseženi uspehi. Moramo pa reči, da so pri tem nekatere organizacije zaostajale. V celoti pa so žene našega okraja v predvolivnem in medvolivnem tekmovanju dosegle zadovoljive uspehe. Tako so opravile nad 5000 prostovoljnih delovnih ur pri gradnji raznih objektov, ki so okrajnega ali krajevnega pomena. Obiskale so več pionirskih kolonij v Sloveniji in tam obdarile otroke. Tudi na sirote, ranjence, na starčke in onemogle naše žene niso pozabile. Večkrat so jih obiskale in jim kaj dale. Nadalje so ob koncu šolskega leta obiskale slovenske in italijanske osnovne šole, gimnazije in učiteljišča ter ob tej priložnosti nagradile najboljše učence. Samo žene iz Portoroža so za to prispevale nad 12 tisoč dinarjev.

Poleg vsega so organizirale več strokovnih tečajev, na katerih se izobražujejo in izpopolnjujejo: seznanjale so se z novo vzgojo otrok, sodobnim gospodinjstvom in šiviljstvom. Portorožanke so same organizirale krojaški tečaj za žene. Zgradile in odprle so več otroških jasli, vrtcev in igrišč.

Kaj nam vse to dokazuje? Nedvomno, da je to velik prispevek naših žena pri vsesplošni graditvi boljšega življenja. Vse to so opravile v predvolivnem in medvolivnem tekmovanju, da bi tako tem lepše počastile svoje volitve.

Pa poglejmo nekoliko potek volitev, njih izvajanje in rezultate. Te dni so se volitve žena v našem okraju zaključile. Najprej moramo omeniti, da so jih izvedle skoraj stoodstotno. Najbolje pa so se pri volitvah izkazale žene iz Portoroža, Škofij, Babičev, Dekanov in Marezig, ki so v času nekaj minut volile stoodstotno. Omembe vredne so tudi žene iz Krkavč, čeprav so do nedavnega zaostajale za drugimi.

(Nadaljevanje na 3 strani)

Vrnila se je iz Novega Beograda 5 krat udarna italijanska delovna brigada »A. BONIFACIO«

»Izpolnili smo obljubo, ki smo jo dali naši partiji«

Na trgu pred novim hotelom v Kopru je bilo v četrtek 5. t. m. izredno živahno. Iz vseh strani se je zbralo več sto glave množice. Naposled pa je s pesmijo in zastavami na čelu prikorakala nad dvesto članska delovna brigada. Zbrana množica je brigadi z navdušenjem ploskala in vzklikala za njena herojska dela pri gradnji Novega Beograda. Da, prav iz Novega Beograda je ta brigada prispela, kjer je 2 meseca pomagala junaški mladini Jugoslavije v borbi za socializem. To brigado, ki nosi ime italijanskega borca A. Bonifacia iz Pirana, so sestavljali Italijani našega okrožja.

Brigado so med drugimi sprejeli predstavniki množičnih organizacij in sekretar okajnega komiteja tov. Karlo Frion, ki je ob tej priložnosti spregovoril brigadirjem nekaj besed. Pred vsem se jim je zahvalil za njihovo požrtvovalno delo.

Tudi predstavnik Zveze Italijanov našega okrožja je pozdravil brigado.

Nato se je komandant brigade tov. Vittorio Tinelli zahvalil množici in predstavnikom vseh organizacij za lep sprejem ter pri tem dejal, da se v imenu 77 udarnikov in 77 pohvaljenih najlepše zahvaljuje. Za tem je nadaljeval, da je brigada že pri odhodu iz Kopra obljubila naši Partiji in ljudstvu, da bo visoko držala čast naše mladine in vsega našega ljudstva, zlasti pa imena, ki ga nosi brigada. »Takoj, ko smo prišli v Novi Beograd,« je nadaljeval tov. komandant »smo se z vso požrtvovalnostjo poprijeli dela in tako že v prvih dneh presegli delovno normo od 150 do 180 %. Za naše uspešno delo pa nas je v prvi dekadi dela pohvalil komandant glavnega štaba delovnih brigad. Toda s tem se nismo hoteli zadovoljiti. Naš delovni polet je z dneva v dan rastel in prav zaradi tega smo bili v drugi dekadi proglašeni za udarno brigado.

S tem, da smo dobili naziv »Udarna brigada«, je med našimi brigadirji rastel vedno večji delovni polet. Tako se je naše delo stopnjevalo. V tekmovanju z vsemi brigadami na našem objektu smo si kmalu nato priborili naslov »Dvakrat udarna brigada«. Toda to še ni bilo vse. Prehodno zastavico, ki nam je bila dodeljena ob prvi proglasitvi naše brigade za udarno, smo jo hoteli za vedno obdržati. In ravno zaradi tega smo v četrti dekadi dela dobili naziv »Trikrat udarna brigada«.

Naše delo pa ni bilo samo preseganje norm, ampak smo se prav tako posvetili tudi kulturnemu, ideološko-političnemu in fizkulturnemu udejstvovanju. Tako smo si na raznih nastopih in tekmovanjih z brigadami na objektu Jože Vlahović priborili prva mesta, tako na kulturnem kakor tudi na fizkulturnem polju. To pa je bil povod, da smo v peti dekadi postali štirikrat udarna brigada.

Pri vsem tem nas je ločilo le šest dni do zaključka našega dela. Da izpolnimo obljubo, ki smo si jo zadali pred odhodom iz Kopra, smo tedaj vsi sklenili, da bomo v teh šestih dneh izpolnili 10 dnevni plan. Kar smo sklenili, to smo tudi storili. 10 dnevni plan smo celo prekoračili z nekaj odstotki. S tem pa smo izpolnili tudi obljubo in postali 5 krat udarna brigada.

Mladinci brigade »A. BONIFACIO« v bratskem objemu z jugoslovansko mladino plešejo kolo

NASI MLADINCI NA GRADILISCU NOVEGA BEOGRADA

Pozdravljamo glasilo beneških Slovencev „MATAJUR"

3. oktobra je v Čedadu izšla prva številka glasila beneških Slovencev »Matajur«. To je zelo važen dogodek v zgodovini beneških Slovencev, ki so jim vse italijanske vlade zanikale nacionalne pravice. List bo izhajal dvakrat na mesec. Odločno bo branil pravice beneških Slovencev na gospodarskem in političnem torišču.

V svoji prvi številki prinaša list poleg drugega tudi večje število dopisov iz vzhodne in zapadne Benečije v beneškem narečju, prva stran pa je pisana v knjižni slovenščini. Novi list prav toplo pozdravljamo in mu želimo obilo uspehov v njegovi važni nalogi.

TEKMUJMO NA ČAST VOLITEV V ODBORE SIAU

Cilj tekmovanja je dvig ideološke vzgoje članstva SIAU kar pripomore k izpolnitvi planskih nalog

Zadnje dni decembra tega leta bodo volitve v osnovne odbore SIAU. V svrho teh in za njih čim boljšo počastitev je okrajni odbor SIAU za Koper razpisal dvomesečno tekmovanje. Osnovne in sektorske organizacije so takoj in navdušeno pristale na ta predlog in te dni imajo povsod, po vaseh in mestih našega okraja zbore volivcev, na katerih si postavljajo plane dela v okviru prevzetega tekmovanja, ki bo vsebovalo kulturno, športno, organizacijsko in brigadno delovanje vsega članstva SIAU.

Vse organizacije SIAU — tako osnovne kakor sektorske in okrajne — bodo ta dva meseca tekmovale za to, da povzdignejo pomen volitev v odbore SIAU s pridobivanjem in ustanavljanjem novih pevskih zborov, dramskih in folklornih skupin, športnih društev in klubov. Sem pada tudi organiziranje izletov v Jugoslavijo in po našem okrožju, branje listov, revij in knjig ter pridobivanje novih naročnikov. Skratka rečeno, cilj dvomesečnega tekmovanja je: dvig kulturne in ideološke vzgoje vseh članov SIAU ter potom tega še nadalje stremi za čim prejšnjo izpolnitev nalog, ki jih določa naš enoletni plan. Te naloge so še dokaj obširne pa tudi težavne. Toda zavest naših članov SIAU je že tako močna, da hočejo v tem dvomesečnem tekmovanju doprinesti s prostovoljnim delom čim več, da bodo tako ti objekti pravočasno dograjeni. Pri tem se bodo osnovne organizacije omejile v prvi vrsti na objekte krajevnega merila, kakor so popravila in zgraditev vodnjakov, ljudskih in zadružnih domov, ureditev otroških vrtcev, jasli itd. V programu so tudi objekti okrajnega merila kot razširjanje in modernizacija rižanske ceste, tržnica in ribarnica v Kopru, adaptacija Dijaškega doma v Kopru in podobno.

V ta namen bodo člani SIAU tekmovali za čimvečjo udeležbo pri prostovoljnem delu, za organiziranje frontovskih brigad na bazah in sektorjih, pri čemer bodo posamezne baze prevzele izvedbo določenega števila delovnih ur in dodelitve, koliko članov SIAU bo lahko dala vsaka baza v okrajno frontno brigado. Končno se bodo osnovne organizacije v tem tekmovanju organizacijsko utrdile, tako da bodo povečale število sestankov vseh množičnih organizacij pod vodstvom SIAU. Stevilni odbori in baze bodo tekmovale tudi v tem, kdo bo lepše uredil sedež njih organizacij.

Pri vsem tem pa si bodo posamezne frontne organizacije napovedale tekmovanje, ki bo zajelo vse bazne in sektorske ter okrajne odbore.

Če pomislimo, da bodo posamezni kraji v tem tekmovanju organizirali poleg vsega navedenega tudi številne večerne tečaje, politična predavanja, študijske krožke ter ustanovili rdeče kotičke, knjižnice itd., tedaj spoznamo, kakšen pomen in cilj bo imelo to predvolivno dvomesečno tekmovanje. Zato se pripravimo za to tekmovanje in tekmujmo vsi, da bomo v okviru tega izpolnili naš enoletni plan.

Tudi na Fjerogi bodo tekmovali

Iz Fjeroge ni bilo že dalj časa slišati nobenega glasu. Toda sedaj moramo zabeležiti nekaj dobrih stvari. Organizacija SIAU v Fjerogi je sklenila, da bo izvedla dvomesečno tekmovanje na čast volitev v odbore SIAU. Zato si je tudi postavila plan, v katerem se člani obvezujejo, da bodo poslali nekaj tovarišev v frontovsko brigado in da bodo v okviru tekmovanja opravili 800 prostovoljnih delovnih ur. S ciljem, da bodo ta plan 100% izpolnili in celo prekoračili, so napovedali tekmovanje sosednji vasi Pomjanu.

Tekmovali bodo na objektih lokalnega značaja, t. j. pri popravilu lokalnih cest, vodnjakov itd. Nadalje imajo namen, obnoviti odnosno zgraditi skoraj na novo ljudski dom, v katerem bodo imele sedež vse organizacije in ki bo predstavljal kulturno in gospodarsko žarišče. Poleg tega pa si bodo v vas sami s pomočjo elektrotehnikov napeljali tudi elektriko. Za vse to bodo tekmovali s prostovoljnim delom. V dvomesečnem tekmovanju pa se bodo obenem organizacijsko utrdili. Tako bodo v tem obdobju imeli 4 množične sestanke, na katerih bodo obravnavali med drugim tudi vprašanje razširitve organizacije. S tem si hočejo pridobiti več sodelavcev, ki bi jim pomagali pri izvajanju dvomesečnega plana.

Prepričani smo, da bodo tudi tokrat Fjeročani izpolnili obljubo, kakor so jo že večkrat. Saj so zadnji mesec opravili kar 1350 prostovoljnih ur, pri čemer so presegli plan za 30 %.

Pri Sv. Antonu

se pripravljajo na volitve

Čim je okrajni odbor SIAU v Kopru razpisal dvomesečno tekmovanje v počastitev decembrskih volitev v osnovne odbore SIAU, so se Sv. Antončani sestali ter skupno izdelali dvomesečni plan dela. Tako se v prostovoljno postavljenem planu zavezujejo, da bodo do volitev dali vse moči za gradnjo zadružnega doma. S tem v zvezi so organizirali tudi nabiralno akcijo, kakor so jo že večkrat, pri čemer so prispevali za zadružni dom kar 330.000 dinarjev. Poleg tega vsega moramo še navesti, da so za zadružni dom prispevali nad 20.000 prostovoljnih ur.

Za to tekmovanje pa se vsi člani SIAU še nadalje zavezujejo, da bodo delali vsak teden po en dan na zadružnem domu, dokler ga ne bodo spravili v red.

Vsa ta dejstva zgovorno pričajo, da Sv. Antončani nočejo zaostajati v tem dvomesečnem tekmovanju, ampak so pripravljeni storiti vse za utrditev ljudske oblasti, ki je simbol našega gospodarskega in socialnega življenja.

Italijani bodo imeli svoje učiteljišče v Kopru

Pred dnevi je bilo v Kopru otvorjeno novo višje italijansko učiteljišče. Preprosti, vendar pomembni svečanosti so med drugimi prisostvovali direktorji in profesorji italijanske in slovenske gimnazije v Kopru, člani Istrskega okrožnega ljudskega odbora tov. Glassi, predstavniki lokalnega tiska in drugi. Direktor novega učiteljišča tov. Mihovilović je v otvoritvenem govoru poudaril važnost tega novega italijanskega učiteljišča za vzgojo italijanskih trok v našem okrožju. Zahvalil pa se je predvsem direktorju italijanske gimnazije za gostoljubnost tov. Lerghi, ki jo je nudil novoustanovljenemu učiteljišču.

V imenu okrožnega LO je nato govoril tov. Glassi, ki je omenil skrb ljudske oblasti za razvoj italijanskega šolstva. Za tem je spregovoril tudi direktor slovenske gimnazije tov. Martinc, ki je razglasil med drugim bratstvo, ki veže italijanske in slovenske dijake v naši coni.

Zadnji je spregovoril tov. Lughi, ki se je predvsem zahvalil govornikom in je izrazil svoje priznanje za ustanovitev te res tako potrebne ustanove.

Pouk na novem italijanskem učiteljišču se je že začel in ga obiskuje precejšnje število italijanskih učencev.

Kako bodo tekmovali v Sičovljah

O Sečovljah smo že večkrat pisali, toda ne zaradi tega, ker so morebiti tamkajšnji frontovci aktivni ali požrtvovalni pri raznih delovnih akcijah, ampak zaradi velikih in pomembnih del, ki se tu izvajajo in ki so v korist največ samih prebivalcev Sečovelj. Če pogledamo melioracijska dela, ki jih tu delajo delovne brigade in primerjamo z aktivnostjo članov SIAU iz Sečovelj, bomo nedvomno opazili veliko razliko. Ugotovili bomo, da so tu člani SIAU, ki ne dajo nikakršne aktivnosti na nobenem področju naše dejavnosti. Medtem ko bi oni morali biti v tem pogledu vzpodbudniki in dati zgled s svojim delom, tako da bi ustanovili delovno brigado, jo razdelili na skupine, ki naj bi dnevno pomagale bodisi mladinskim ali vojaškim delovnim brigadam pri melioracijskih delih, jima je to deveta briga, kakor da bi to ne bilo njim v korist. Če pogledamo njih plan dela v tem dvomesečnem tekmovanju, bomo tudi videli velike razlike napram tistemu, n. pr. iz Centurja, v katerem se Frontovci zavezujejo, da bodo opravili 800 delovnih ur, čeprav je, lahko rečemo, najmanjša vasica v našem okraju. Če rečemo, da bi v tem dvomesečnem tekmovanju frontovci iz Sečovelj lahko opravili več kot 1000 delovnih ur kot so v plan postavili, ne pretiravamo, ker vemo, da bi jih nemoteno opravili tudi 3000, če bi se količkaj zavedali važnosti naše graditve.

To naj Sečovljani vzamejo bolj za resno, saj če bodo delali, bodo s tem koristili največ sebi!

Sv. Anton

Obljuba dela dolg

Kmetijska zadruga od Sv. Antona je zaprosila okrajno zadružno poslovno zvezo, da bi ji nakazala nekaj apna za obnovo podeželja, toda do danes se ni še nihče zbudil. Medtem ko je kmetijska zadruga v Pobegih dobila že dva kamiona apna, ga mi še nismo nič, čeprav nam ga je tovariš Strancar obljubil. Morda ne ve, da obljuba dela dolg? Vsaj tak je ljudski pregovor. Naši ljudje se seveda razburjajo, ker vidijo Pobežane, kako prodajajo apno, ki ga imajo na pretek, tudi izven svojega KLO.

Vaščani

V Pomjanu so slavili I. obletnico ustanovitve kmečko delovne zadruge

Pred dnevi so Pomjančani praznovali 1. obletnico ustanovitve kmečke delovne zadruge »Rdeča zvezda«. Na proslavo so povabili tudi zadružnike iz Kampel-Salare in Babičev. Poleg teh je bilo na proslavi tudi nad 150 kmetov z okoliških vasi.

Tov. Bončič, ki je imel ob tej priložnosti primeren govor, je poudaril pomen dobrih odnosov, ki vladajo med zadružniki in privatniki.

Zaluga v Pomjanu je še mlada in je zato še na nizki razvojni stopnji ter ima vse polno težav. Ena čani, da tudi tokrat ne bodo zaostajali, ampak, da bodo s svojim izgledom teh je tudi pomanjkanje delovne sile in precej neugoden teren. Ker je bila vas Pomjan v NOB precej prizadeta, kajti padlo je 26 tovarišev, je to za zadružnike danes zelo občutno.

Toda dejstvo, da so zadrugarji praznovali prvo obletnico svojega obstoja, je dokaz, da ra te tudi v Pomjanu nova socialistična skupnost, ki polaga prve temelje za socializacijo vasi. Veliko zanimanje nezadružnikov za razvoj zadruge je vsem članom zadruge v vzpodbudo.

Labor

O Laboru nismo že delj časa nič brali v naših listih. Čeprav je majhna vaška skupnost vendar njeni prebivalci še precej požrtvovalni, saj so si sami zgradili, odnosno uredili svoj ljudski dom, v katerem imajo sedež vseh organizacij, čitalnico, dvorano za prireditve itd. Toda kljub gornjim uspehom, ki so jih dosegli, imajo v vasi še mnogo različnih del, ki jih bodo opravili v tem dvomesečnem tekmovanju. Predvsem so tu potrebna olepševalna dela vasi, popravljanje lokalnih cest, vodnjakov itd. Za vsa ta dela pa so si člani SIAU iz Laborja postavili dvomesečni plan, v katerem se poleg kulturnega dela zavezujejo, da bodo opravili 2100 prostovoljnih delovnih ur.

Krkavčani nočejo zaostajati

Ko je okrajni odbor SIAU razpisal dvomesečno tekmovanje za počastitev volitev v odbore SIAU, so se temu tekmovanju odzvali tudi Krkavčani. Na nedavnem množičnem sestanku so si frontovci postavili plan dela v okviru tega tekmovanja, v katerem se med drugim zavezujejo, da bodo do volitev opravili 3200 prostovoljnih delovnih ur, pri čemer bo sodelovalo 400 prostovoljcev-frontovcev. Nadalje bodo okrepili in razširili svojo organizacijo s 60 novimi člani. Prav tako se bodo posvetili tudi kulturnemu vzgojnemu delu, da tako dvignejo kulturno in vsestransko izobrazbo članstva SIAU. V ta namen bodo ustanovili 4 čitalne skupine, 6 študijskih krožkov ter bodo imel 25 strokovnih in političnih predavanj, pri katerih bodo sodelovali vsi frontovci.

Kakor so Krkavčani že večkrat s svojim delom pokazali na raznih delovnih akcijah, tako smo prepričani, da ne bodo tudi tokrat zaostajali.

IZ BUJŠČINE

V vinski kleti v Umagu so začeli delati

Lani v aprilu so začeli s prvimi deli na gradnji vinske kleti v Umagu. Takoj v začetku so pri delu naleteli na velike težave, ker jim je primanjkovalo strokovnih moči, ki bi jim delo usmerjali. Toda tudi te težave so kaj kmalu premostili, ker so priskočili na pomoč novi kadri, ki so začeli delo pravilno voditi. In v času štirih mesecev so opravili na tem objektu nad 70 % vseh del. Tudi zadnje čase so se končna dela naglo zaključevala, kajti urediti so jo morali do letošnje trgatve.

In tako so uspeli, da so v dneh, ko se je začela trgatev, klet odprli, pognali v tek, čeprav še ni povsem dovršena. To je nova, velika delovna zmaga naših delavcev, odnosno delovnega kolektiva, ki je tu zaposlen. Kapaciteta te kleti je že precejšnja, saj bo lahko sprejela nad 100.000 litrov tekočin.

Gradbena dela te moderne vinske kleti je izvedlo gradbeno podjetje »Istra gradjevno preduzeće«. Tehnična dela pa je izvedel strokovnjak inž. Vanja Žanko, medtem ko je racionalizacijo komercialnega poslovanja, to je prevoz in razložitev grozdja, kakor tudi vsa dela za zavarovanje surovine izdelal inž. Zorko Bonačič.

Ker so na tej kleti še nekatera manjša končna dela, se člani kolektiv tega objekta zavezuje, da bodo dela popolnoma dokončana do prvega maja 1951.

Zveza Italijanov v Novem gradu se pripravlja na Teden kulture

V Novem gradu so že 1946. leta ustanovili Zvezo Italijanov. Toda do sedaj je bila vse do 1949. leta mrtvo rojeno dete. Lani so člani tega društva priredili lepo in zanimivo kulturno prireditev, ob kateri je društvo oživelo. Folklorna skupina, ki je sestavljena iz mladincev in tudi starejših, je imela več nastopov v Novem gradu, Bujah, Umagu in Piranu in je na njih dosegla zadovoljive uspehe. Ta skupina se je udeležila tudi festivala italijanske kulture na Reki. Danes šteje to društvo 174 članov, ki so večinoma ribiči in kmetje, toda v bodoče se bo to število povečalo, ker se vpisujejo vedno novi člani.

ZADRUŽNIKI NA KRAŠICI ŽE ENO LETO OBDELUJEJO SKUPNO

Dne 22. septembra je preteklo eno leto, odkar so ustanovili kmečko delovno zadrugo »Sloboda« v Krašici. Ob tej priliki so člani zadruge priredili veliko slavnost in to zaradi uspehov, ki so jih v enem letu skupnega gospodarjenja dosegli. Danes šteje zadruga 62 družin, ki posedujejo kupno 270 ha zemlje. Na deetine glav goveje živine imajo v več zadružnih hlevih. Zadruž-

Kako deluje klub Ljudske tehnike v Piranu

Organizacija Ljudske tehnike se uspešno razvija tudi v našem lepem obmorskem mestu Piran. Kakor povsod drugod se je tudi v Piranu pokazalo veliko zanimanje za tehniko, ki se razvija v okviru organizacije Ljudske tehnike. Kot prvo se je začelo razvijati avtomoto društvo, nato letalstvo in letalsko modelarstvo ter pomorsko brodarstvo. Tako je bila prirejena velika regata z jadrnicami v mesecu avgustu, nadalje so člani pom. brod. društva sodelovali na regati v Umagu, Kopru, Izoli. Poleg jadranja pa se člani društva vežbajo tudi v veslanju v kajakih, katere so dobili od organizacije. Pri tem so pokazali nekateri zelo lepo tehniko, saj lahko vidite veslača s kajakom na morju, ko je najbolj razburkano, kar pomeni, da obvlada tehniko veslanja na divjih vodah. Ako gremo od obale, kjer smo ravnokar gledali drznega veslača in jadralca, se nehote ustavimo na glavnem trgu pod napisom »Aeroklub Piran«; z njega nas pozdravlja beli golob, ki ponazarja jadralno letalo med oblaki. Ta slika ni samo simbol letalstva. V prostorih aeroklub pod vodtvom tov. Fonda Vittoria z vso skrbnostjo in požrtvovalnostjo članov Aerokluba popravljajo šolsko jadralno letalo »Vrabec«. Omenjeno letalo je dobil aeroklub od svoje organizacije »Ljudske tehnike« v slabem stanju. To letalo bomo usposobili sami in z njim leteli ter se učili pilotiranja,« so sklenili člani aerokluba v Piranu na enem izmed svojih sestankov. Držali so besedol

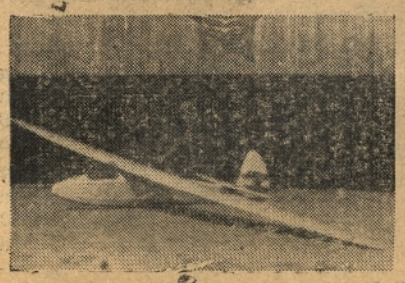

Danes je letalo skoraj popolnoma obnovljeno in lahko sami vidite uspeh tega dela, saj je letalo razstavljeno na gospodarski razstavi v Kopru. Za primerjavo pa so izdelali dva lepa letalska modela.

Poglejmo še naše avtomoto društvo, ki je tudi v sklopu mestnega odbora Ljudske tehnike, kot sta pom. brod. društvo in aeroklub. Avtomoto društvo so ustanovili že meseca aprila. Toda prvi inciativni odbor ni bil dovolj zainteresiran na razvoju te panoge Ljudske tehnike in z ozirom na to nudi žive slike in perspektive za razvoj društva. Organizacijsko vodstvo je zato odbor razpustilo in postavilo nov inciativni odbor, ki sestoji iz samih tečajnikov. Ta je pokazal veliko zanimanje in tudi takoj pravilno pristopil k organizacijskemu vprašanju. Kmalu je bil organiziran šoferski tečaj, ki je še v teku. Poleg drugih težkoč se je pojavilo vprašanje instruktorja. Kje ga najti? To situacijo pa je rešil naš požrtvovalni tovariš Tamaro Romano, ko se je prostovoljno priglasil za tehnično vodstvo tečaja. Tov. Romano je pokazal velike zainteresiranosti na tem, da da našemu novemu kadru šoferjev, katere naše gospodarstvo nujno potrebuje, več znanja. Porabil je veliko število ur, da je predaval in mnogovno prikazoval tečajnikom v večernih urah delovanje bencinskega motorja. S teorijo je že zaključil in sedaj pride na vrsto najbolj interesanten del študija — praktična vožnja. Za praktično vožnjo pa je potreben avtomobil, toda, kje ga dobiti? Tudi ta problem kot nešteto drugih se je rešil. Okrožni odbor Ljudske tehnike je dodelil osebni avto Fiat Ardito. Vozilo je bilo potrebno generalnega pregleda in tudi raznih popravil. Tečajniki so se odločili, da sami popravijo vozilo, kar je tudi pravilno, kajti pri tem delu so pridobili največ znanja. Najbolj sta se odlikovala v požrtvovalnosti tov. Bertok Julio, ki je sekretar društva, in Čendak Aldo, ki je izrabil 10 dni svojega letnega dopusta, da je usposabljal omenjeno vozilo, na katerem se bodo vzgajali novi šoferji.

Omenjeni tovariši naj bodo za zgled ostalim članom ljudske tehnike, kako je treba delati, da čim preje prodre Ljudska tehnika med množice, posebno med mladino in jo osvoji.

Organizacija Ljudske tehnike v Piranu naj bi v bodoče svoje vrste še pomnožila, pritegnila tudi mladino iz bližnje okolice k svojem delu, kajti le tako, če bomo imeli močno organizacijo, bomo lahko dosegli velike uspehe na organizacijskem in tehničnem polju.

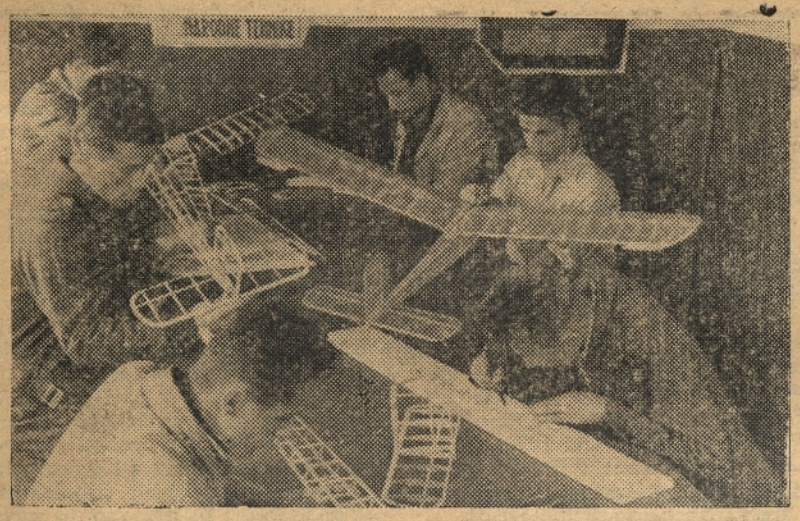

V KLUBU LJUDSKE TEHNIKE

PIŠEJO NAM ...

Iz Strunjana

Strunjanski poljedelci bodo tudi letos razstavili svoje proizvode. Lahko rečemo, da je postala zanje razstava nekaj tako važnega, da jo se nanjo pripravljali že dalj časa. Najboljši poljedelci so že pred časom pripravili proizvode, ki jih bodo razstavili. V tem njihovem delu jih prav nič ni premotilo, čeprav je povzročila letos suša tudi v Strunjanu prav občutno škodo.

Nedavno so dobili Strunjanjani poziv za prodajo grozdja preko krajevne zadruge, ki je začela z odkupom 20. septembra. Tu moramo omeniti, da je strunjanski kmetovalci še niso v celoti prepričali, da pomeni taka oddaja povečanje lastnega dohodka, pač pa mislijo, da bo pozneje porasla cena vinu in da bo vino vrglo večje koristi. Tako mišljenje je seveda popolnoma zgrešeno.

Pred kratkim so se dobro odrezale naše šivilje, ki so ustanovile svojo zadrugo. Čim je začela delovati, so prišli ljudje od vseh stranj in poskrbeli, da zadrugi ne bo manjkalo dela. Ta krojaška zadruga pa bi dala brez dvoma še mnogo več, če bi dobila še 1—2 stroja. Na ta način bi zadruga povečala svoj personal in razširila svoj delokrog.

V Strunjanu je mnogo marljivih kmetovalcev in delavcev. Pohvaliti moramo ob tej priliki starega Kožuha Tomaža, ki kljub svojim 88 letom še vedno sam obdeluje zemljo. Ta naš očka se ne boi motike in lopate in služi vsakemu za zgled. Ves drugačen je njegov sin, ki noče delati in se bavi z črno borzo. Zaradi strahu pred ljudsko oblastjo, ki kaznuje črnoborzijance, jo je popihal v Trst, kjer stanuje skupaj s svojo ženo v bunkerju, ki so ga izgradili Nemci.

Krajcer Anton

Pomorski tehnikum v Piranu je spet oživel

Zadnje dni je postalo življenje v Piranu nekoliko živahnejše kakor prej. Temu je vzrok pritok dijakov Pomorskega tehnikuma, ki so se vrnili s svojih letnih počitnic. Veseli dnevi, ki so jih preživeli še v brigadi, in pozneje doma, se jim odražajo na nasmejanih, veselih obrazih. Polni zdravja in mladeniške moči predstavljajo zdrav in kleen pomladek naše nove mornarice za katero so se odločili.

V dijaškem domu, kjer je v teku počitnic bivalo nešteto otrok iz LR Slovenije, sedaj vse mrgoli mladih dijakov, ki so se opravili na delo z zavestjo, da ga morajo čimprej dokončati. Posledice se že tudi poznajo. Lepo očiščene sobe so že sprejele dijake v svoje okrilje.

Tudi mladinska organizacija je začela delovati takoj ob prihodu prvih mladincev. Hitro sta bili organizirani dve četi, ki sta opravljali vsa potrebna dela. Sedaj pa se bo zopet formirala celotna brigada, kakor je bila vsako leto.

Tako smo se skoraj že popolnoma uživeli v šolsko življenje, posebno »stari« dijaki, dočim novinci še malo plašno hodijo sem in tja, pa tudi ori se bodo kmalu privadili šoli, če prej ne, pa pri »krstu«.

FR-EN

VELIKE MOTOCIKLISTIČNE DIRKE

Ob zaključku gospodarske razstave priredi Ljudska tehnika v nedeljo 8. oktobra 1950 ob 14. uri motocikli stične dirke, na katerih bodo tekmovali najboljši tekmovalci FLRS, Hrvatske in Trsta.

Vabljeni vsi!

Odbor avtomoto zveze, Koper.

Dobro uspele volitve v odbore ASIZZ

(Nadaljevanje s 1 strani)

Toda za te volitve lahko nemoteno rečemo, da so dale lep zgled vsem vasem in mestom. Saj so volile stoodstotno in to v razmeroma kratkem času. Po volitvah so izglasovale resolucijo in jo poslale okrožnemu odboru SIAU ter obljubile, da bodo v bodoče dajale vse svoje moči za napredek in blagostanje našega ljudstva. Novi odbor je tudi obljubil, da bodo žene iz Krkavč vedno stremele za tem, da pri tekmovanjih in kakršnih koli akcijah ne boto zaostajale, marveč bodo vedno prve.

Prav tako so dobro uspele volitve tudi v Škocijanu, Borštu, Laborju in Glemu ter po mnogih drugih vaseh. Med mesti pa so najbolje volile žene iz Izole, in sicer nad 80-odstotno. Tudi v Kopru so si v 12 bazah izvolile žene svoje odbore. Po volitvah pa so se koprske žene sestale na mestni konferenci, kjer so razpravljale o raznih problemih v okviru svojega delovanja.

Na čast dobro uspelim volitvam so priredile veliko slavnost s pestro kulturno prireditvijo, na kateri so sodelovali tudi pionirji z lepim sporedom.

Kakor v Kopru, tako so proslavile volitve z raznimi kulturnimi nastopi in slavnostmi žene po vseh naših vaseh in mestih.

Končno smo prepričani, da ne bodo članice ASIZZ zdaj po volitvah popustile misleč, da so z volitvami opravile vse, marveč da se bodo ravno sedaj, po doseženih uspehih, glede na velike naloge, ki jih še čakajo, oprijele dela še z večjim veseljem. V zvezi s tem bodo morale imeti na terenu stalne sestanke kjer naj razpravljajo o vseh perečih gospodarskih vprašanjih, o važnosti vključitve svoje organizacije v SIAU ter o pomoči, ki jo je treba dati za izvedbo planskih nalog v okviru delovnega programa vseljudske organizacije — Slovansko-italijanske antifašistične unije.

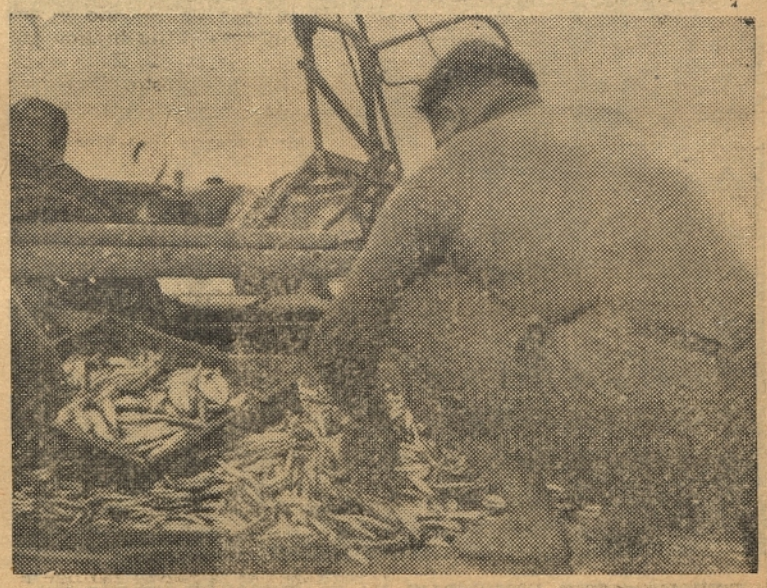

OBILEN PLEN JIM JE POPLAČAL NOČNI TRUD

BRANKO BABIC

O bistvenih vzrokih spora v tržaškem demokratičnem gibanju

(Nadaljevanje prihodnjič)

Marsikdo je gledal na razbijaško in rušilno akcijo Vidalijeve skupine kot na manifestacijo internacionalistične zavesti in težnjo, da bi se borba razvila za obrambo poštenega in doslednega internacionalizma proti raznim oportunističnim, sektaškim, nacionalističnim odklonom, ki naj bi jih vnašal v našo Partijo in celotno demokratično gibanje del prejšnjega vodstva Komunistične partije Tržaškega ozemlja. Dejansko pa je bilo tistim, ki so nekoliko podrobneje poznali novejšo zgodovino tržaškega delavskega gibanja, jasno takoj prve dni, da sploh ne gre za nekako obrambo resolucije Informbiroja in za pošteno izvajanje njene linije (kolikor je to sploh mogoče), ampak da hočejo izkoristiti ugodno priložnost za uveljavljanje določene linije, ki do tedaj zaradi revolucionarne zavesti tržaškega proletarjata in ostalih demokratičnih množic, da ustvarijo tako ugodne pogoje za razbitje revolucionarne enotnosti tržaškega delavskega gibanja ter da vnesejo vanj vse mogoče oportunistične, likvidatorske in nacionalistične tendence, proti katerim se je do tedaj naša partija uspešno borila. Te tendence so v tržaškem delavskem gibanju zastopali okoreli oportunisti, zakrknjeni rakcionaši, dejanski nacionalisti in šovinisti, ki so se do včeraj skrivali pod linijo KPI — kar jim je ta seveda tudi omogočila s politiko, ki je bila v marsičem nepravilna — in ki bi se danes hoteli skrivati pred resolucijo Informbiroja.

Posledice te resolucije prav v Trstu najbolj nazorno kažejo, kakšen pomen ima in kakšne rezultate edino lahko doseže.

V čem je torej bistvu spora v tržaškem delavskem in demokratičnem gibanju? Bistvo spora ni v različnem gledanju na resolucijo Informbiroja — to je kvečjemu zunanji izraz tega spora — bistvo spora je v nekaterih napakah in slabostih partijske linije KPI, v njenem nepravilnem gledanju na tržaško vprašanje in v nepravilne odnose do slovenskega in hrvatskega nacionalnega vprašanja v Julijski Krajini sploh.

KPI se dejansko nikoli ni resno ukvarjala z nacionalnimi vprašanji Slovencev in Hrvatov v Julijski Krajini, čeprav bi se morala vsaj toliko, kolikor pomeni to vprašanje za KPI ne samo neko formalno načelno vprašanje odnosa do nacionalnega vprašanja sploh, ampak vprašanje, ki je za KPI tudi sestavni del (četudi ne glavni) njene konkretne revolucionarne prakse. KPI se sicer v znani izjavi treh partij (KPI, KPA, KP,) iz l. 1934 priznala Slovencem pod Italijo pravico do samoodločbe in odcepitve in združitve s svojo matično državo. Čeprav se je takrat KPI skupno z ostalima dvema partijama zavezala, da bo revolucionarni boj slovenskega naroda za njegovo osvoboditev in združitev brezpogojno podpirala in da se bo za uresničenje tega cilja tudi borila, se nikoli ni držala teh obveznosti. Celo na protno! Če je le mogla, je postavljala ovire revolucionarni rešitvi slovenskega nacionalnega vprašanja v Julijski Krajini.

Demokratični revolucionarni jugoslovanskih narodov, ko se pridružili Slovenci in Hrvati Julijske krajine, s komunisti na čelu, kar so videli v tej revoluciji zmago nad fašizmom, socialno in narodno osvoboditev ter združitev v svoji lastni demokratični državi. Italijanski proletariat Julijske Krajine in Trsta se je postavil, sledeč svoji razredni zavesti, v obrambo revolucije s tem, da je zahteval priključitev Julijske krajine in Trsta k Jugoslaviji. Priključitev Trsta in Julijske Krajine k Jugoslaviji je torej pomenila obrambo revolucije, rešitev narodnega vprašanja slovenskega in hrvatskega ljudstva ki ju je zatirala italijanska buržoazija, vprašanje enotnosti Trsta z zaledjem ter izpolnitev socialnih teženj italijanskega proletariata. I točasno pa je to pomenilo slabitev italijanskega imperializma s tem pa slabitev pozicij imperializma sploh in pomoč naprednemu demokratičnemu gibanju Italije.

Kakšna bi morala biti linija KPI v tem vprašanju, glede na tak razvoj revolucije v tem delu Evrope? KPI bi morala nujno do kraja izvajati načela vsebovana v izjavah treh partij iz leta 1943 in z vsemi silami podpreti narodnoosvobodilni boj slovenskega in hrvatskega ljudstva Julijske Krajine. Ne bi smela ovirati borbe proletariata Trsta in Julijske Krajine za priključitev k Jugoslaviji, pač pa mobilizirati svoj lastni proletariat in široke italijanske demokratične množice proti italijanski imperialistični buržoaziji, ki se je tej priključitvi upirala in s tem branila svoje imperialistične pozicije imperializma sploh.

IZ SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE

DESETO OBLETNICO USTANOVITE OF SLOVENIJE bodo proslavili s šestmesečnim tekmovanjem

Nedelja 1. oktobra je bila v Sloveniji delovni dan O. F. in začetek šestmesečnega tekmovanja v počastitev 10-letnice ustanovitve Osvobodilne Fronte Slovenije.

Tekmovanje v počastitev 10. obletnice Osvobodilne Fronte Slovenije je v času, ko jugoslovanski narodi bijejo zadnje bitke s povečanimi prizadevanji za izpolnitev prve petletke. Zato ni slučaj, da so pobudo za tekmovanje med prvimi pozdravili delovni kolektivi. Med prvimi so se odzvali še pozebej rudarji in kovinarji. Rogaški steklarji so v zvezi s tem že napovedali tekmovanje steklarjem v Hrastniku. Kolektiv tovarne kovanega orodja v Žrečah je napovedal šestmesečno tekmovanje ostalim delovnim kolektivom kovinske industrije, med temi Tovarni poljedelskega orodja in livarni Muta, Mariborski livarni, Tovarni verig v Lescah in tovarni Titan v Kamniku. Med tekmovalnimi obveznostmi so sprejeli tudi pomoč delovnim kolektivom na vasi.

Poleg osnovnih frontnih organizacij, ki bodo tekmovale na raznih področjih, bo posebno pomembno tekmovanje med štirimi največjimi mesti Slovenije, in sicer: Ljubljano, Mariborom, Celjem in Kranjem. Tudi posamezne obrtniške stroke se pripravljajo na tekmovanje. Važno je tudi omeniti, da je v ptujskem okraju komisija za organizacijo 6-mesečnega tekmovanja ob priliki desete obletnice OF na svojem sestanku že 27. septembra sestavila okvirni plan in razdelila delo po sektorjih. Delo frontovcev ptujskega okraja zavzema številne gospodarsko-politične potrebe s podeželja in mesta. Za odpravo raznih nepravilnosti in dovršitev začetih in novih del je prevzela pobudo OF, ki bo v šestmesečnem tekmovanju ustvarila v okraju tako stanje, kakor ga ljudstvo samo želi.

Poleg političnovzgojnega dela bodo terenske frontne organizacije med tekmovanjem skrbele za čim lepšo ureditev vasi in mest, uredili bodo nove parke, nasade in ulice ter kanalizirali vasi in mesta. Zelo važno delo je zbiranje zgodovinskih podatkov OF, ki ga bodo opravili Ljubljančani v tem tekmovanju. Napisali bodo tudi zgodovino fronte na posameznih terenih.

Uspehi, ki jih bodo dosegli delovni ljudje Jugoslavije v šestmesečnem tekmovanju, bodo najlepši dar slovenskih delovnih množic svoji Osvobodilni fronti.

Vsak delovni človek Slovenije bo 1. oktober desete obletnice ustanovitve OF proslavljal in častil šest mesecev v tekmovalnem duhu na raznih gradbiščih in tovarnah.

Zagrebški velesejem

bo pripomogel k trgovinski izmenjavi med Jugoslavijo in zapadnimi državami na enakopravni osnovi brez političnih koncesij

Ni obiskovalca zagrebškega velesejma, ki ne bi občudoval na desetine novih izdelkov težke in lahke industrije. Nad vse je vzbudil posebno pozornost velikanski vrtalni stolp za nafto, ki je z vsemi strojnimi napravami vred delo jugoslovanske industrije. Enako pozornost zasluži steklena omarica v notranjosti paviljona težke industrije, ki prikazuje najnovejše proizvode jugoslovanske industrije nafte, med njimi specialne derivate nafte, ki jih pridobivajo v svojih rafinerijah in jih celo izvažajo na tuja tržišča. Velik napredek rafinerij zlasti občudujejo oni, ki vedo, da so imeli v stari Jugoslaviji le destilacije, ki so v preprostem postopku iz že predelanih proizvodov pridobivale bencin, petrolej in nekatera težka olja.

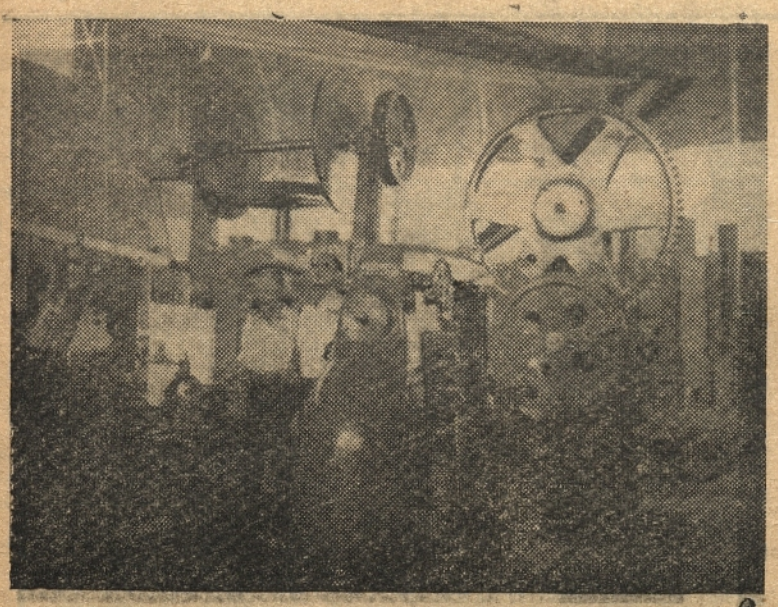

IZDELKI TEŽKE INDUSTRIJE NA ZAGREBSKEM VELESEJMU

Iz vseh strani države so poslali rudarji, delavci, kmetje in obrtniki svoje vzorce na velesejem. Razstavljeni so veliki kosi bakra iz borskega rudnika, temni kosi miješkega svinca, aluminijasta žrv, mederinaste cevi, cevi iz bakra in svinca, žice vseh vrst iz teh kovin. Razstavljeni so veliki kosi srebra in rude vseh vrst. Ne manjka seveda premoga vseh vrst iz vseh znanih rudnikov.

V prvih petih dneh je velesejem obiskalo nad 110.000 obiskovalcev. Kakor smo že omenili, je na letošnjem velesejmu zastopanih tudi mnogo tujih držav, ki zavzemajo 45 odstotkov vsega razstavnega prostora. Največ med vsemi zavzema Avstrija. Avstrijci si namreč prizadevajo razširiti trgovino z Jugoslavijo, zato prikazujejo na velesejmu, kaj lahko nudijo Jugoslaviji. Pretežno razstavlja Avstrija naprave in stroje, električno opremo, kmetijske stroje, sanitarne naprave, radijske aparate, telefonske naprave, umetna gnojila in druge kemične proizvode ter vozila. Med nizozemskimi proizvodi je zbudila posebno pozornost majhna moderna naprava, fotoelektrična celica, ki bo v železniškem prometu onemogočila sleherno prometno nesrečo. Poleg ostalega, kar razstavlja Nizozemska, so najrazličnejši radijski aparati, predvsem aparati tvrdke Philips, kemični proizvodi za zatiranje sadnih in poljskih škodljivcev, električni številniki, rentgenski aparati, telefoni s hišno električno centralo. Praktičen je primer razstavljanja avtostrad, kjer navadno cestno razsvetljavo uspešno izpodriva sodobno razsvetljevanje z natrijevimi žarnicami s strani cestišča.

Tudi Zahodna Nemčija kaže prizadevanje, povečati obseg trgovinske izmenjave z Jugoslavijo. Nemška industrija prikazuje na velesejmu predvsem stroje in avtomobile, zlasti težka tovorna vozila in avtobuse, pa tudi Dieselove motorje in razne industrijske naprave. Francija prikazuje poleg avtomobilov razne specialne aparate in priprave za letalstvo ter kinematografske naprave. Italija razstavlja orodne in gradbene stroje, traktorje, avtomobile, avtobuse in drugo. Švicarji razstavljajo specialne stroje, instrumente in optične naprave. Belgija razstavlja proizvode težke in električne industrije. Združene države pa predvsem najnovejše tipe luksuznih avtomobilov. Tržaške tvrdke prikazujejo proizvode, ki zanimajo jugoslovanski trg. Podobno razstavljajo vse druge države, ki so se prijavile na velesejem, razen Izraela, Mehike in Grčije, ki se ga iz tehničnih razlogov niso udeležile.

RUDE največje bogastvo Jugoslavije

Obsežno in intenzivno raziskovalno delo jugoslovanskih geologov je zadnja leta prineslo Jugoslaviji nove sadove. Rudno bogastvo je bilo znano že pred vojno, toda šele velika odkritja po osvoboditvi so jim pokazala, da skriva jugoslovanska zemlja skoraj vse važne rude. Poleg železa imajo dovolj bakra, svinca, cinka, kroma, aluminija, antimona, mangana in vizmuta, od redkih kovin pa zlasti molibden.

Rudnik molibdena v Mačkotici v Srbiji, ki bo prihodnje leto začel obratovati, bo eden izmed največjih na svetu. K najpomembnejšim uspehom jugoslovanskih geologov zadnjih let pa spada tudi odkritje nikljeve in volframove rude. Obiskovalci zagrebškega velesejma imajo prvič priložnost videti poleg primerkov zlatonosne rude tudi vzorec domače nikljeve rude iz Ivanice na področju Kapaonika in vzorce volframove rude iz Neresnice pri Majdanpeku. Med važnimi novimi proizvodi je tudi redka kovina selen, ki se zaradi svoje občutljivosti (pri spremembi svetlobe se naglo spreminja električni upor v selenu) čedalje bolj uporabljajo tehniki, tako za prenos zvoka na filmski trak, v televiziji, za proizvodnjo suhih električnih elementov itd. Selen že pridobivajo v Boru. V topilnici v Mežicah so začeli pridobivati kalcijev molibdat, v cinkarni v Celju popolnoma čist redestiliran cink. Zelo se je v zadnjem času povečalo pridobivanje zlata in srebra kot postranskega proizvoda pri pridobivanju elektrolitičnega bakra. Začeli so tudi pridobivati kadmij, ki ga imajo v svojih svinčenih in cinkovih rudah. Ta kovina se čedalje bolj uporablja v elektroindustriji in v avtomobilski industriji. V Jugoslaviji čedalje bolj razvijajo proizvodnjo ferozilitin, posebno feromangana in ferokroma. Poleg kovinskih rud pridobivajo tudi važne surovine za izdelovanje ognjevzdržnega materiala za metalurgijo, kot so magnezit, sljuda in azbest, odkrili pa so tudi vse potrebne surovine za izdelovanje porcelana.

Že letos bodo v barvasti metalurgiji presegli petletni plan za okrog 40 %. Letos bo proizvodnja svinca v Jugoslaviji dosegla skoraj 80.000 ton (lani je namreč znašala samo 75.000 ton, nasproti 11.000 tonam v letu 1939), proizvodnja surovega svinca pa bo kmalu dosegla 10.000 ton. Svinec in cink sta poleg bakra najpomembnejši izvozni kovini Jugoslavije, ki prinašajo poleg ostalih izvoznih artiklov dragocene devize.

V Dalmaciji bodo gradili tovarno akumolatorjev

Proti koncu tega leta bodo v Dalmaciji pri Skradinu pričeli z gradnjo nove moderne tovarne akumulatorjev — druge v naši državi. V edini tovarni te vrste pri nas — »Munja« v Zagrebu proizvajajo več tipov akumulatorjev ali kapaciteta tega podjetja ne krije jugoslovanskih potreb. Z izgradno te nove tovarne pa bodo ne samo krili domače potrebe, temveč lahko tudi izvažali.

Poleg akumulatorjev za avtomobile, rudarske električne lokomotive in drugo, kar se proizvaja v »Munji«, bo nova tovarna proizvajala še velike ladijske akumulatorje, kateri primanjkujejo jugoslovanski industriji.

Na prostranih šumadijskih poljanah raste velik kovinski konbinat ‚JASTREBAC'

Ob cesti, ki pelje iz Niša v Beograd, se dviga novo veliko, moderno poslopje, kjer bo delo kovinarjev spremljalo mnogo sonca in obilo zraka, ki bo prodiral skozi široka okna. Livarna in dvorana za strojno obdelavo sta že gotovi, a sta komaj uvod v mogočno stavbo novega kombinata. Tudi prenos strojev iz starega v novo podjetje in njihovo montiranje, ki se je začelo letos v januarju, je v glavnem že končano. V tovarni danes delavci delajo že z vso paro, saj je delo v novo zgrajenih poslopjih tudi mnogo lažje kot v starem podjetju, saj je vse mehanizirano. Tako izdelajo delavci v livarni v nekaj minutah kalupe za vlivanje železa. Tudi oddelek za pripravljanje peska je preskrbljen z najmodernejšimi pripravami — mlini, siti ter mlini s kroglicami, s katerimi tehtajo premog. Od tu transportirajo pesek v oddelek za oblikovanje. Izdelane kalupe pa transportirajo dalje v plinske kamre, ki služijo za sušenje in ki imajo nekajkrat večjo zmogljivost kot v stari livarni. Posušene kalupe napolnijo nato z raztopljenim železom iz kupolnih peči, ki so opremljene z avtomatsko pripravo za polnjenje. V prejšnji livarni pa so delavci ročno polnili izgotovljene kalupe.

Stroj namesto delavca

Delavca bodo v novi tovarni marsikje zamenjali stroji, zlasti v livarni, kjer bodo električna dvigala itd. opravljala težavno delo, namesto ljudi, ki so v stari tovarni pri tem delu izgubljali svojo moč.

V novi tovarni «Jastrebac» bo vse lepše in bolj higijenično urejeno kot v prejšnji. Tu bodo imeli delavci mnogo večjo voljo za delo, zato pa bodo prav gotovo dosegli še lepše uspehe. Staro podjetje je bilo zgrajeno pred vojno brez plana; lastniki niso upoštevali higijenične ureditve tovarne, njim je šlo le, kako bodo s čim manjšimi stroški izvlekli čim bolj masten dobiček. Zato so v starem »Jastrebcu« nevarni transmisijski jermeni brneli delavcem tik nad glavami, gnetli so se pri tesno stoječih strojih, tako, da je marsikateri delavec s težko nesrečo plačali gospodarjevo skopost. Oddelki so bili mračni, nehigijenski, ozka okna niso dopuščala zraka in svetlobe. Tako slabo urejeno tovarno so dobili delavci kot dediščino stare Jugoslavije, a so kljub temu že prva leta po osvoboditvi dosegli lepe uspehe. Kmalu so »Jastrebac« uvrstili med najboljše delovne kolektive v državi. Lani so delavci prejeli za svoje uspešno delo in za izpolnitev letnega plana prehodno zastavico zvezne vlade Jugoslavije, kar je vse še bolj podžgalo k nadaljnjemu delu.

V novi tovarni že serijsko izdelujejo stroje za težko industrijo

V stari Jugoslaviji so se lastniki tovarne zadovoljili z neznansko proizvodnjo nekaterih izdelkov, saj so tuja, inozemska podjetja imela na našem tržišču mnogo več ugleda in veljave, kot pa domači proizvodi. To je bil prav gotovo tudi vzrok, da so se omejevali na samo izdelovanje ročnih črpalk in drugih malenkostnih izdelkov. Po osvoboditvi pa so delavci začeli proizvajati industrijski liv. To pa je bil začetek za izdelovanje novih proizvodov. Tako izdelujejo in montirajo v podjetju motorne in parne črpalke, ki so neobhodno potrebne v rudarstvu, stavbarstvu, pri raznih melioracijskih delih itd. V začetku janskega leta so začeli s serijsko izdelavo črpalk za nafto, centrifugalne črpalke, plinske generatorje, itd. Serijsko proizvajajo tudi specijalne filtre, ki so izredno velike važnosti v industriji banvastih kovin. Poleg tega je kolektiv izdelal tudi generatorje, naprave za avtomatično šaržiranje kupolnih peči in sušilnice za kalupe nove livarne.

Ko se je delovni kolektiv tovarne »Jastrebac« preselil v nove tovarniške prostore, se je začel ukvarjati s še večjimi, težjimi deli kot doslej. Zavedajoč se, da skušajo informbirojevske države ovirati in onemogočiti rast naše industrije, so se odločili, da bodo sami marsikaj izdelali, kar smo morali za drag denar kupovati prav v teh državah. Tako bodo sami izdelali posamezne dele strojev za novo tovarno kablov v Svetozarevu. Za izdelavo teh so neke inozemske tvrdke zahtevale pravljične vsote, delovni kolektiv pa je vsem dal najboljši odgovor, ko je sam začel izdelovati te dele, ki bodo poleg tega mnogo cenejši, a tudi hitreje izgotovljeni. To bo spet nov uspeh kovinarjev »Jastrebca«, ki se na vso moč trudijo, da bodo z delom dokazali, kako malo so mar jugoslovanskim delavcem vse klevete in onemogli poizkusi zaviranja naše naglo rastoče industrije s strani informbirojevskih držav.

SEDEM DNI PO SVETU

Avstrija novo središče nemirov in mednarodnih spletk

Stevilni nemiri, ki so izbruhnili v zvezi s stavkovnim gibanjem, ki se je naglo razširilo po vsej Avstriji, so prisilili vlado k izvajanju odločnih protiukrepov. Avstrijska policija je že več dni v stalni pripravljenosti. Močni oddelki oboroženih policistov so zasedli vladne urade in javna poslopja.

Na tiskovni konferenci, ki jo je imel predsednik Zveze avstrijskih sindikatov, je socialistični poslanec Johames Boen izjavil, da imajo v rokah trdne dokaze, da so stavkujoči, ki jih vodijo komunisti, hoteli izvesti državni udar in da bodo te poizkuse še ponovili.

Avstrija je namreč še vedno razdeljena na dve okupacijski področji in zavzema zato vsak notranji nemir mednarodni značaj. Tako so tudi v ta spor med avstrijsko vlado in delavstvom posegle vsaka na svoj način tudi ene in druge okupacijske oblasti — zapadni podpirajo vlado v njenih ukrepih proti delavstvu, Rusi pa nudijo svojo pomoč stavkujočim delavcem.

Po poročilih z Dunaja se je odzvalo na poziv stavkovnega odbora le 50.000 od poldrugega milijona delavcev. Tovarne v zahodnih področjih delajo normalno. Le v tovarnah na sovjetskem področju Dunaja in na sovjetskem področju na deželi se je delavstvo udeležilo splošne stavke. Dunajska radijska postaja, ki je pod sovjetskim nadzorstvom, poziva delavstvo, naj se udeleži demonstracij po mestu, sovjetski avtomobili pa prevažajo delavce iz predmestij v mesto.

Avstrijska sindikalna zveza, ki je proti stavki, poziva delavce, naj odločno odgovorijo netilcem nemirov. Avstrijsko notranje ministrstvo poroča, da je več sovjetskih poveljnikov zapovedalo policiji, da ne sme nastopiti proti stavkujočim.

Medzavezniška komisija na Dunaju se je spričo takih dogodkov v naglici sestala na seji, ki je trajala dve uri, razpravljala o protestu avstrijske vlade zaradi pomoči, ko jo sovjetske oblasti dajejo stavkujočim in demostrantom. Vse zavezniške oborožene sile so v stalni pripravljenosti v svojih vojašnicah. Ameriške oblasti so izjavile, da bodo ameriške okupacijske sile vzdrževale red in mir na mednarodnem področju Dunaja, če bo avstrijska policija zaprosila za pomoč. Notranje ministrstvo je javilo, da je zapovedalo zaplembo glasila Avstrijske komunistične partije z motivacijo, da niso poslali cenzuri na pregled odtisov časopisa. Zaplembo pa so preprečili častniki Rdeče armade. Po poročilu notranjega ministrstva so tudi v Gradcu zaplenili glasilo Komunistične partije.

Albanski kmetje bežijo v Jugoslavijo

V noči od 25. na 26. september je skupini 84 albanskih kmetov, mož, žena in otrok, uspelo zbežati na jugoslovansko področje bližu obmejnega bloka Vevčane pri Strugi. Vsi ti albanski kmetje so bili doma s področja Korče. S seboj so pripeljali premično premoženje, med tem 1600 ovac in 70 konj. Vsi begunci so krajevnim jugoslovanskim oblastem priznali, da so morali pač iskati zatočišča v Jugoslaviji, kajti trpljenje pod sovjetskim terorjem v Albaniji, ki je iz dneva v dan večji, ter strašni gospodarski pogoji ne dopuščajo več znosnega življenja v tej nesrečni deželi.

PREGLED MEDNARODNIH POLITIČNIH DOGODKOV ZADNJEGA TEDNA

Pozornost sveta je bila ta teden zgoščena na delo v Glavni skupščini organizacije združenih narodov, kjer se nadaljuje usodna borba med obema blokoma, ki se danes borita za nadvlado na svetu, Ameriko in Sovjetsko Zvezo. Glavno vprašanje je še vedno Koreja, kjer se je bojna sreča zadnje tedne obrnila v prilog južnjakov.

Ameriški vodilni krogi so vedno trdili, dokler jim je vojaško še trda, da imajo čete, ki se bore pod zastavo Združenih narodov na Koreji samo namen vzpostaviti stanje, ki je bilo tam pred napadom, ali potisniti severne Korejce iz južne Koreje. Toda ko se je položaj obrnil v korist ZN so se glasovi o prejšnjem stanju vedno bolj izgubljali in začelo se je govoriti o združeni Koreji. Zamisel je brez dvoma lepa, ker ima vsak narod na svetu pravico do samoodločbe in svobode. Korejsko ljudstvo je bilo radi borbe velesil ločeno proti svoji volji na dva približno enakovelika dela, kot plod sporazuma med Sovjetsko zvezo in Ameriko, ki sta si tam svoje interese lepo razdelili pol na pol, račun pa je plačalo korejsko ljudstvo. Pravilno bi bilo sedaj, da se ta krivica korejskemu ljudstvo popravi in njihovi državi vrne svoboda. Sicer so tudi severni napadli južne zato, da jim prinesejo svobodo in združijo severno in južno Korejo, vendar ta svoboda je bila malo preveč vsiljena, ker so jo po starem in preveč dobro preizkušenem receptu prinašali sovjetski topovi ter so se je zato južni Korejci malo ustrašili. Sedaj pa nastaja isti pojav v obratni smeri. Sedaj nosijo svobodo in edinstvo južni Korejci z ameriškimi topovi in je radi tega zopet korejsko ljudstvo opravičeno zaskrbljeno ali je tudi ta svoboda pristna.

Radi tega je edino pravilno stališče v tem vejkem boju edino, ki ga zastopa jugosovanska delegacija na zasedanju skupščine združenih narodov pod predsedstvom zunanjega ministra tovariša Kardelja. Če se hoče resnično urediti korejsko vprašanje, potem je treba kot prvi predpogoj, da tam nehajo sovražnosti in da se vzpostavi stanje kot je bilo pred izbruhom vojne. Potem je treba imenovati komisijo združenih narodov, ki bo izvedla volitve na nepristranski način. Po možnosti naj bi v tej volilni komisiji bile zastopane v primernem številu manjše države, ki v teh daljnjih krajih nimajo imperialističnih načrtov. Ko bi potem na demokratičen način izvoljeno ljudsko predstavništvo postavilo svojo vlado in bi ta vlada prevzela posle bi se polagoma umaknili iz Koreje vsi tuji vojaški oddelki, ki sedaj na koži nesrečnega korejskega ljudstva preizkušajo svoje sile in svoja orožja za svoja daljnja poračunavanja.

Čeprav priznava ves svet, da je predlog jugoslovanske delegacije edino pameten in pošten vztrajata oba velika bloka trdovratno na svojih stališčih, ki gredo za tem, da utrdijo svoj položaj in izrabijo hitro trenutne prednosti. Američani, ki imajo tam danes že močne čete okrog 100.000 mož nočejo ničesar slišati o umiku svojih čet s Koreje, temveč zahtevajo naprej brezpogojno vdajo severno korejske vojske, zasedbo vse Koreje po četah organizacije ZN, nato ureditev države pod nadzorstvom navedene organizacije v smislu demokratičnih načel. Ker zastopata torej obe velesili popolnoma nasprotujoči si stališči, je sporazum med njima skoraj nemogoče najti.

In tako se vojna vleče naprej z vedno temnejšimi izgledi. Čeprav imajo Američani trenutno vojaške uspehe, ker so sedaj napadli severne Korejce s premočjo v ljudeh in orožju, so začetne borbe med nasprotnikoma pokazale, da je pod enakimi pogoji borba med njima precej opoteča. Treba je pri tem računati tudi na LR Kitajsko in pa na SZ, da bi rada zapletla LR Kitajsko v podvige večjega obsega na Dalnjem vzhodu, če ne celo v vojno s Severno Ameriko. Taka politika gre v vseh ozirih v račun Sovjetske zveze, ki bi želela, da bi njeni sateliti, kakor se imenuje danes v svetu njene podložnice, hodili z roko po vroč kostanj za njene imperialistične račune širom zemeljske oble. Poleg tega se smatra tudi Kitajska ogrožena radi blokade ameriške mornarice v vodah Tihega morja in izjav predsednika Zedinjenih ameriških držav Trumana glede Formoze. Preveč se pojavlja v krogih pekinške vlade bojazen, da bi Amerika hotela zadržati Formozo, ki je čisto kitajska zemlja za sebe in si tam napraviti svoje oporišče, ali pa kar je isto hotela tam s svojim orožjem obdržati predstavnika pobeglih kitajskih velebogataševin izkoriščevalcev Čang-Kajška. Izraz te bojazni je tudi članek, ki ga je objavil zunanji minister LR Kitajske Ču En Laj, kjer napoveduje, da bo Kitajska osvobodila Formozo kakor je osvobodila ostale dele Kitajske in da ne more ostati brezbrižna za trpljenje svojih bratov na Koreji. Istočasno so se že pojavile vesti, da se premikajo ogromne kolone vozil in vojaštvo proti mandžursko-korejski meji in da stoji tam že poleg tega močna armada kakih 200.000 mož. Sicer so te vesti bile kasneje preklicane kot neresnične, vendar že njih pojav sam na sebi kaže, kako ozračje vlada danes na Vzhodu, kjer ni treba mnogo, da plamen sedanjega požara sikne preko meje in zajame mnogo večji razmah v še sedaj prenapetem vzdušju.

Tvegana ameriška politika, o kateri se mora reči, da je mnogo preveč pod vplivom generala Mac Arthurja, vrhovnega poveljnika zavezniških vojaških sil na Vzhodu, ki je šel že večkrat tako daleč, da ga je moral sam njegov šef predsednik Truman javno preklicati in ki sili položaj na konico, vzbuja polagoma strah tudi pri ameriških prijateljih zlasti v Angliji. Tam se je na kongresu laburistične stranke, ki se ravnokar vrši, mnogo razpravljalo o tem, ali je ta politika pravilna in ali ne krije njena često nepotrebna napadalnost nevarnosti, ki bi se jim bilo bolje izogniti. Tudi v ameriškem taboru se oglašajo mnogi glasovi, ki svarijo, da bi bilo mnogo pametneje, da bi se južno korejske in ameriške čete ustavile na 38 vzporedniku in dale s tem možnost, da izziva situacija, za katero nihče ne ve, kam lahko dovede, ki pa prav gotovo ne vodi do ničesar dobrega. — sj —

S korejskega bojišča

Vojna na Koreji se bo najbrž zavlekla še dober čas naprej, vsaj taka so ugibanja v mednarodnih političnih in vojaških krogih. Severnokorejci, kakor vse kaže, ne mislijo na predajo, kateno je zahteval Mac Arthur, ampak, kot krožijo neke vesti, pripravljajo novo obrambno črto, ki poteka nekako od Fjongjanga do Vonsana vzdolž 39. vzporednika. Od Vonsana pa je tretja južnokorejska divizija oddaljena le še 90 km v zračni črti. Položaj na Koreji je bil 4. tega meseca približno naslednji: tretja južnokorejska divizija, ki je napredovala ob vzhodni obali do 110 km globoko v ozemlje severne Koreje, se je ustavila, a šesta južna divizija je dosegla 38. vzporednokt blizu Jirrana, 96 km od vzhodne obale in bo najbrž v kratkem času prekoračila staro mejo. Na Daljni vzhod pa je prispela tretja ameriška divizija, ki jo bodo najbrž zaposlili na Koreji. Pri Inšonu pa so se severni nenadoma umaknili, potem ko so le toliko časa upirali mornariškim strelcem. Poročilo severnih pa pravi, da se na vseh področjih vodijo srditi obrambni boji, posebno pa severno od Seula.

Vse pa kaže, da Severnokorejci reorganizirajo svoje sile in mislijo na srdito obrambo. Krožilo namreč vesti, da so severni dobili pomoč iz Mandžurije, kar bi pomenilo razširitev korejskega konflikta. Vsekakor bo vojna še trajala, ker jej to v interesu ZDA in SZ. Amerikanci vsai uradno niso še prekoračili 38 vzporednika, toda sedaj, ko je Mac Arthur dobil pooblastila, da lahko zasede tudi Severno Korejo, je jasno, da se ne bo obotavljal. Glavni stan ameriške vojske je že izdal poročilo, da se bo začel pohod proti severu. Prihodnji dnevi bodo jasneje nakazali potek korejske vojske.

Zmaga levičarskih strank na finskih upravnih volitvah

Rezultat finskih upravnih volitev dokazuje, da so levičarske stranke dobile večino. Nelevičarske stranke, ki so deset let imele večino v občinskih svetih, bodo verjetno izgubile svoj položaj.

V primeri z volitvami leta 1947 so konservativci izgubili v Helsinkih 10.000 glasov, stranka švedske narodne manjšine 5.000. Pridobili pa so: liberalci 2000 glasov, socialdemokrati 1500, demokratska ljudska unija (komunisti) 3000 glasov. V drugih krajih države je krajna levica dosegla uspehe po mestih. Na podeželju pa ni prišlo do nobenih bistvenih sprememb v primeri z zadnjimi volitvami.

Glasilo švedske manjšinske stranke trdi danes, da mislita socialdemokratska in konservativna stranka zrušiti sedanjo koalicijsko vlado, kateri načeluje agrarec Kekonnen. List trdi, da se konservativci in socialdemokrati trudijo, da bi z liberalci in člani švedske narodne manjšine ustanovili novo vlado.

V političnih krogih v Helsinkih komentirajo rezultate in sodijo, da je treba poraz zmernih strank pripisati predvsem brezbrižnosti, in nizki volivni udeležbi pristašev in strank. Poudarjajo, da zaradi tega niso volitve izraz politične preobrazbe države.

Enotna socialistična stranka Vhodne Nemčije verni sluga Moskve

Ni še dolgo tega, ko je bil v Berlinu kongres Enotne socialistične partije Vzhodne Nemčije, ki je seveda kominformovska. Odločbe tega »zgodovinskega kongresa« (zgodovinskega zato, ker bo ta kongres ostal zapisan s črnimi črkami v zgodovini nemškega delavskega gibanja, ki je začelo od tega kongresa naprej vidno slabeti) so kmalu občutili v Partijah tako v Zapadni kakor Vzhodni Nemčiji. Važen sklep tega kongresa je bil, da vzame vzhodnonemška pod kontrolo zapadnonemško partijo. Od tega dne naprej se je v obeh partijah začelo na veliko čiščenje »sektaških elementov, kritizerjev in oportunistov«, z drugimi besedami povedano, vseh onih, ki se niso strinjali s politiko podrejanja okupacijskim oblastem ali pa interesom sovjetske hegemonistične izkoriščevalske politike.

Po strogi svarilni anketi se je v ljudi, ki so bili povezani z angloameriškim imperializmom in trockizmom, v Vzhodni Nemčiji začelo »čiščenje kizmom«. Iz partije so izključili Paula Merkerja, nekdanjega člana politbiroja in ministra za kmetijstvo, Leona Bavarja, urednika radia Berlin — pod sovjetsko kontrolo, Bruna Goldmajerja, nekdanjega šefa pisarne za kontrolo in informacije v Vzhodni Nemčiji, Vilija Krajkomajerja, direktorja železnic v Vzhodni Nemčiji, Leona Endeja, urednika partijskega glasila »Neues Deutschland«, in partijsko delavko Marijo Vajterer. Teh šest so obtožili, da so imeli tesne zveze z nekim ameriškim superagentom. Ta odlok o izključitvi je razglasil Centralni komite kot največji zgodovinski odlok, s katerim se začenja nova doba v zgodovini nemške partije.

V Zahodni Nemčiji pa je postal prva žrtev »čiščenja« Hugo Erlich, glavni urednik centralnega glasila KP Zahodne Nmečije »Fejes Volk«. Obdolžili so ga, da je bil v dobrih odnosih z Viljemom Novim, bivšim glavnim urednikom »Rude pravo«, ki so ga letos aprila spravili v Pragi pod ključ. Ista usoda kot Erlicha je zadela več poštenih svobodomiselnih nižjih in višjih partijskih funkcionarjev. Vse to pa z velikim nezaupanjem gledajo nemški delavci in se zaskrbljeni sprašujejo, kam lahko vse to privede.

Na komunistično partijo in na vse delavstvo v Zahodni Nemčiji pa okupacijske oblasti vedno bolj pritiskajo. Berlinski odlok, da pride zahodnonemška partija pod upravljanje enotne socialistične partije Vzhodne Nemčije, tolmačijo zahodne okupacijske oblasti kot odprto vmešavanje v notranje zadeve Zapadne Nemčije. Generalnemu sekretarju KP Zapadne Nemčije Maksu Reimonu so odvzeli poslanski mandat, ker je baje sovjetski agent in je kot tak tudi pomagal pri ugrabitvi komunističnega prvaka Kurta Muelerja, ki je bil odveden v sovjetski del Berlina, kjer je zginila za njim vsaka sled.

Po tem dogodku se je tudi Reimon skril v sovjetsko cono. Toda okupacijske oblasti se niso omejile le na Reimona, temveč so začele strogo kontrolo nad delovanjem komunistov v Zahodni Nemčiji. Kot prva mera proti komunistični partiji je bila, da so prepovedali v zahodnih conah izobešanje vseh proglasov in plakatov KP. Pred kratkim je policija v Hamburgu zaprla 32 komunistov in njihovih simpatizerjev, pri katerih so našli propagandni material proti zapadnim okupacijskim silam.

Dobro premišljene namerne direktive, ki so prišle iz vzhodnega dela Berlina, da v Zapadni Nemčiji ni več nobeden dolžan, da se pokori zapadnim okupacijskim silam, so še bolj poslabšale že itak nad vse težak položaj nemških delavcev. To pa zaradi tega, ker je vsak tak odlok kakor tisti, ki je bil sprejet na berlinskem kongresu, dobrodošel zapadnim okupatorjem Nemčije, Adenauerjevemu režimu in nemškim kapitalistom, saj jim daje v roko nove argumente za dušitev delavskega gibanja.

Kratke vesti . . .

HELSINKI — Na Finskem stavka te dni 107.000 delavcev. Kakor znano, so finski delavci začeli stavkati zaradi nepopustljivosti pri zahtevah po povišanju plač, ki so jih postavili delavci.

PARIZ — Jugoslavijo so vključili kot člana mednarodne zveze arhitektov in urbanistov. Ta sklep so soglasno sprejeli na zasedanju te zveze, ki je sedaj v Parizu.

CAMBERA — Avstralski ministrski predsednik Menzies je formalno zanikal vesti, da Avstralija namerava priznati vlado LR Kitajske.

NAŠ KULTURNI KOTIČEK

Kulturne prireditve

OB ČASU GOSPODARSKE RAZSTAVE

Po odmoru čez poletje smo te dni ob gospodarski razstavi zopet gledali v Kopru Slovensko narodno gledališče iz Trsta. To pot so se nam predstavili z Goldonijevo komedijo »Primorske zdrahe«. Čeprav je dosti naših ljudi videlo to komedijo že lani, je bilo gledališče polno. Komedijo izvajajo v domačem tržaškem narečju, kar našim preprostim ljudem zelo prija. Res veselo smo se nasmejali, posebno boter Lipe nas je zabaval, da po domače povemo, a o drugih osebah mislimo prav tako, zato se želimo, da naj bi tržaško Slovensko narodno gledališče pogosteje obiskalo, predvsem pa naše vasi. Vsaj večje, kot so Šmarje, Dekani, Marezige in Korte. Razveseljivo je, da prihajajo na razne kulturne prireditve tudi kmetje in delavci. Posebno če gostuje tržaško gledališče ali ljubljanska drama in opera, prihajajo kmečki ljudje tudi peš v Koper, da se razvedrijo ob delih pravih umetnikov.

Druga važna prireditev v tem tednu je bil tudi koncert pevskega zbora zagrebškega radia, je to nam ni jasno, zakaj je bilo tako malo obiska na lepem pevskem koncertu. Nekateri so se izrazili: »V gledališču nas je bilo malo, vendar smo tisti, ki smo bili, res navdušeno ploskali!« Pevski večer je bil vse preskromno najavljen. Res da v našem okraju, posebno še v Kopru, dosti ljudi ne razume hrvaško, toda pesem vsakdo razume. Spored umetnih in narodnih pesmi je bil skrbno izbran in tudi pevci so pokazali svoje višinsko znanje.

Tretji kulturni dogodek pa je bil nastop Veselega teatra iz Ljubljane v sredo in četrtek zvečer. Naši ljudje so prvič gledali veder program, zato je bilo gledališče polno. Nasmejali smo se od srca. Spored pa ni bil posebno dobro pripravljen za občutke naših ljudi. Pevske točke in razne kratke točke niso dale našim ljudem to, kar so pričakovali. Premalo smo čuli o zunanji politiki in o tržaških razmerah, tako da je bil del programa tuj našim ljudem. Ježek je predvsem s svojimi pesmicami in »sestanki« vzbudil mnogo smeha, pa tudi Božo Podkrajšek je v svojih kratkih nagovorih povedal marsikatero lepo.

Želimo pa si večkrat takih obiskov, toda programi bi morali biti prilagojeni našim razmeram.

V soboto bomo gledali Machiavellijevo dramo »Mandragola« v izvedbi »Teatro del popolo« iz Reke. V nedeljo pa Lilije Hermanove »Male lisice«. Tudi drugi del sporeda nam obljubljajo nekaj res umetniškega in lepega.

Lepo uspela kulturna prireditev v Šmarjah

Prvi oktober, obletnica požiga vasi, je postal za Šmarčane pravi vaški praznik. Letos so Šmarčani proslavili ta žalosten dogodek z veliko komemoracijo in kulturno prireditvijo. Kakor navadi ob tej priliki, se je zbrala tudi letos v Šmarjah velikanska množica ljudstva. Velika dvorana novega Zadružnega doma je bila ob izvajanju programa nabito polna. Vsak prisoten gledalec ni mogel mimo tega, da ne bi ploskal dobro izvedenim pevskim točkam. S tem, da so izvedli enodejansko šaljivko »Za odškodnijo«, so Šmarčani pokazali, da tudi preprost kmet razume naš jezik in da je vešč vsaj nekoliko v gledališki igri. Predvsem dobro je nastopal mladi igralec Furlanič Erminij. Toda razen tega so v Šmarjah odkrili mlad pevski talent. Tovarišica Glavina Silvana je prvič nastopila v duetu in je morala na zahtevo publike s tovarišem dvakrat ponoviti.

Tako so se Šmarčani dostojno spomnili na tisti dan, ko so jim požgane hiše molele v zrak in klicale zo maščevanju. Ljudje so se pozno ponoči razšli zadovoljini in vedri. — mladi igralci in pevci so jih navdušili. Gotovo bomo kaj več o Šmarčanih zvedeli ob tednu slovenske kulture.

NOVE KNJIGE IN REVIJE

Gustave Flaubert: Vzgoja srca. Prevedel Karel Dobida. DZS 1950, strani 455.

Srbohrvatski-slovenski slovar.

Slovensko-ruski slovar. Sestavil dr. Janko Kotnik s sodelovanjem Zv. Bizjaka in dr. N. Preobraženskega

Od kod ime *DRAGONJA?*

Najboljšo in najbolj zanesljivo razlago glede porekla in pomena različnih krajevnih imen nam dajejo stare listine. Koprski škof Naldini se je v svojem »Krajepisu Koprske škofije« (1700) ravno v takih vprašanjih pogostoma naslanjal zgolj na svojo domiselnost. Trdil je na pr., da izhaja ime Dragonja od latinske besede »dragus«, ki pomeni isto kakor zmaj. Taka razlaga ni seveda prav nič znanstvena. Neresno bi bilo tudi, če bi na pr. trdili, da prihaja ime Dragonja od slovenske besede »draga« (sočen pašnik ali travnik). Za vsako izvajanje so vselej potrebni dokazi. V listini iz leta 1375, ki je bila napisana na ukaz oglejskega patrijarha Markvarda ter urejuje vprašanje lastnine v dolini naše reke Dragonje, je izrecno rečeno: »Molendinum positum super Flumen seu in Roya Dragognae« (Mlin, ki leži nad Reko oziroma v Roji Dragonje«.

Razlaga: Beseda roja je marsikje pri Slovencih še v porabi in pomeni isto kakor visoka suha trava. Taka trava raste najraje v močvirnatih predelih. Na Gorjškem naletimo pogostoma na krajevno ime Roje ali pa Na Rojah ali Rojcah. Ta izraz so nekoč dobro poznali tudi Slovenci v Trstu. Osebno ime Dragonja je bilo pri Slovanih v Istri še v srednjem veku splošno razširjeno. Omenja se v mnogih starih listinah. V listini, ki je bila napisana leta 1375. na gradu Sovinjaku, nastopa kot priča tudi Sovinjačan, ki mu je ime Dragonja. Pri Slovencih ter Hrvatih v Istri so bila osebna imena s končnico nja zelo običajna ter priljubljena. V listinah, ki se nanašajo na Trst ter Istro, najdemo celo vrsto takih le osebnih imen: Boženja, Plavinja, Vidonja, Jurkonja, Flamenja, Slavinja, Dobrinja, Volkonja, Sebonja, Letonja itd. Iz listine, ki smo jo navedli, izhaja dokaj jasno, da je nekoč v dolini naše reke živel neki Dragonja in, da je sčasoma dobila po njem ime cela dolina. Zadevo ne smatramo še za popolnoma dokazano, toda naša tridtev sloni vsekakor na nekaterih važnih dejstvih.

(Podatki so iz Codice Diplomatico Istriano od Kandlerja).

vs

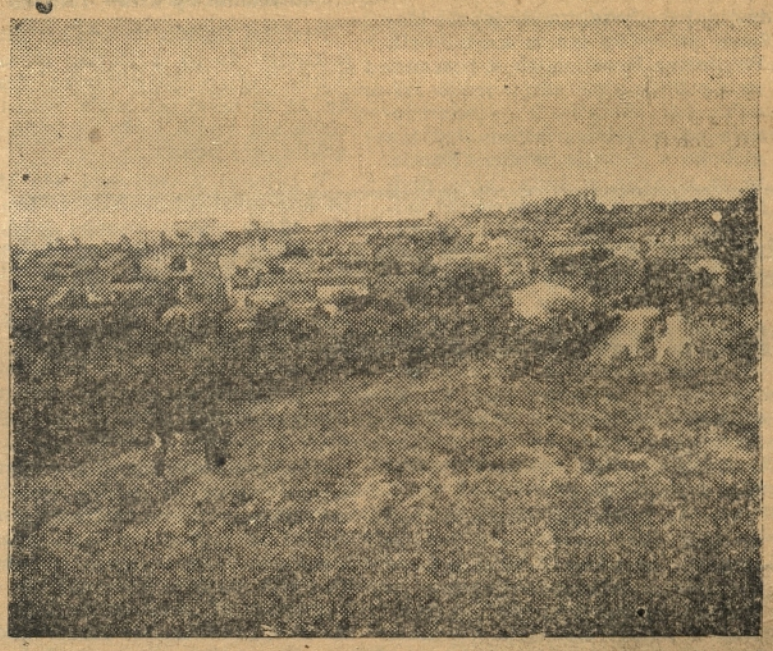

NAŠE VASI — GAZON

Vračali so se naši fantje, ki so jih Italijani ob začetku vojne odvedli v »Battaglione speciale« in takoj zgrabili za orožje

DOGODKI, KI SO SE VRSTILI NA NAŠIH TLEH PO RAZPADU ITALIJE

V zgodovinskih dneh septembra 1943 so se vračali na svoje domove tudi naši fantje, ki so jih italijanske oblasti takoj ob začetku vojne nasilno mobilizirale.

Dobro smo poznali zvijačo fašistov, ki so hoteli na vsak način preprečiti in onemogočiti odhajanje naših fantov v partizane. Prišli so iznenada sredi noči v mirno, tiho, spavajočo vas in postavili zasedo. Pobrali so vse mladeniče, ki so bili vojaško sposobni in jih odpeljali v spremstvu karabinerjev neznano kam. Ali je mogoče Italija potrebovala te ljudi za ojačenje svojih enot, ki so v svetem zavezništvu s Hitlerjem vdrle čez nacionalne meje v Grčijo, Albanijo in Jugoslavijo? Dobro so se zavedali, da imajo opravka s pet in dvajset let zatiranim, a neukročenim ljudstvom; z narodom, ki se noče in ne more pod nobenim pogojem prodati, čeprav zahtevajo od njega največje žrtve.

Fašisti so vključevali naše primorske fante v posebne kazenske bataljone »Battaglioni speciali«, ki so bili poslani na delo v osrčje Italije. Dati so morali tako nezaupnico tistim ljudem, za katere so 25 let trdili, da so čistokrvni Italijani. Mussolini se jih je lahko posluževal samo še za število, da je lahko strašil svet s svojimi osmimi milijoni bajonetov.

Toda mere, ki so jih fašisti podvzemali, so bile samo dokaz njihove notranje nemoči. Fašistično razsulo je padalo v čedalje globljo jamo, ker je bilo po naravnem zakonu obsojeno na pogin. Ljudstvu, ki je v mogočni vstaji teptalo ostanke fašizma na domačih tleh, so se tiste dni pridružili vračajoči se primorski sinovi, tisti fantje, ki so bili do tega dne uklenjeni v posebne bataljone, ali pa razpršeni po raznih edinicah italijanske vojske. Mnogi teh fantov so prijeli za puške in se pridružili prvi partizanski edinici, na katero so naleteli, ne da bi sploh pozdravili družino, ki jih je v hrepenenju pričakovala. Naši fantje so se zavedali, da je bila prva in najvažnejša naloga tedaj, postaviti se v obrambo svobode, katero so se posebno v zadnjih letih naučili ceniti. V potrdilo gornjih dogodkov je bilo treba prisluškovati razgovorom naših starih mamic. Hodile so ustrežljivo po vasi in druga drugi poročale najnovejše dogodke. Najbolj mirna med njimi je tiho, toda ponosno dejala: »Moj Bepo je pršo, pa se ni ustavo nč doma. Ali zdaj se ne bojim več, ker znam, da je skp z našmi!«

Na štab I. bataljona, ki se je nahajal v Movražu, so prihajale vsak dan skupine novih prostovoljcev, trume oboroženih ljudi, iz katerih so bile formirane nove čete, ki so bile takoj poslane na položaje v neposredno bližino okolnih mestec, posebno okrog Kopra, ki je bilo glavno fašistično gnezdo. Kljub temu, da je fašistična Italija razpadla, so v Kopru še vedno gospodarili karabinerji, finance in razni fašisti. V zloglasnih koprskih zaporih pa je bilo še vedno pod ključem na stotine političnih jetnikov.

Dne 25. septembra je prišel v Movraž antifašist Giuglio Renato iz Kopra, ki je bil tiste dni izpuščen iz zapora v Kopru. Orisal je položaj v zaporih in navedel število antifašistov, ki so še vedno koprneči po svobodi čečali pod ključem razbojniških paznikov. Obrazi borcev so se ob pripovedovanju tovariša Giuglia zresnili. Štab bataljona je takoj izdelal načrt za napad na Koper. Kurir je pobitel s pred ogom v torbi na štab brigade v Buzet in se kmalu nato vrnil s pozitivnim odgovorom.

Se isti večer se je bataljon premaknil iz Movraža v Marezige od koder je bilo jasno videti to zloglasno fašistično postojanko, katero je bilo treba pod vsako ceno zavzeti. Tukaj je štab podrobneje spopolnil načrt za akcijo, pri kateri je bilo pričakovati odpor. Med tem so nekateri naši oddelki vkorakali v Izolo in Piran, kjer jih je prebivalstvo navdušeno sprejelo z vzkliki slovensko - italijanskemu bratstvu. *(Nadaljevanje sledi)*

Rozkin praznik

V Podjogu pod Gorjanci so jo pred petindvajsetimi leti našli kot nekaj mesecev staro dete, zavito v umazane cunje, lačno in prezebajočo. Bilo je že hladno. Z njiv so že zadnji vse pobrali le zapozneli kmetje so pospravljali še zadnje ostanke repe. Ob nekem češminovem gomilji, ki je gole veje raztezal na pot, jo je našel stari Andrejevec. Ni prav vedel, kaj bi z malim svežnjem, ki se je vzel od bog ve kod. Vendar se mu je zasmililo vekajoče dete. »Ponesel ga bom Hani, da ga nakrmi, potem pa se bomo že zmenili z županom,« si je dejal in odkrevsal s culo v roki v bajto, ki je stala visoko v rebri. Nadušljivi starec se je večkrat ustavil si obrisal znojno čelo in nadaljeval naporno pot, potem ko je malo poujčkal otroka.

Bajta pri Andrejevcu, ko so ji pravili domačini, je komaj še stala vsa trhla in ostarela, kot gospodar sam. Če si jo pogledal od strani, se nisi mogel otresti misli, da se bo zdaj zdaj odtrgala od pobočja in zdrčala po rebri navzdol in se vse zdrobila da ne bo ostalo od nje drugega kot kup trhlih iveri.

Hana je že pristavljala sajasti lonec k ognju, da bi skuhala močnik ko je Andrejevec odrinil majava vrata. Ob njihovem svilečem glasu se je Hana ozrla in ugledala zadihanega starca ki je stal s prečudnim svežnjem v roki, v katerem se je nekaj premikalo in neprenehoma ihtelo. »Na Hana, vzemi siroče in nadoji ga; toliko, da ni od vekanja izdahnilo,« je Andrejevec dvignil otroka proti Hani. Ta je osupnila, ne vedoč, kaj naj bi rekla. Že je zbirala točo hudih besed, ki bi jih zavolio tega, ker je prinesel otroka v bajto, stresla nad očeta. Tedaj pa je zavekal otrok glasneje in pri tem silovito iztegnil ročice proti Hani, kakor da bi vedel, da mu le ona lahko ohrani življenje. Se trenutek je okevala, potem pa je vzela otroka iz starčevih rok in mu ponudila prsi. Tedaj se ji je zazdelo, da pritiska k sebi svojega sinčka, ki ga še ni bila odstavila, a ga je komaj pred nekaj dnevi pobral prehud katar. Zato je tujega otroka stisnila na svoje prsi, trdno prepričana, da ga ne da od hiše, kjer bo zasedel mesto njenega Anžeta.

Sklep starega Andrejevca da bo vprašal za svet župana, kaj naj stori z najdenčkom, je kmalu zvodenel. Staremu se je rdečelično in zdravo dete kmalu priljubilo. »Ta namobo še v veselje, Hana« ji je večkrat dejal, ko je opazoval otroka, ki je že pojzkušal prve korake v svet. »Nisem toliko pogrešil, ko sem takrat v jeseni pobral tisti svežnj,« je večkrat modroval. Hana mu ni odgovarjala. Skrbelo jo je, kako bodo trije živeli od majhnega zaslužka, ki ga je donašala njena dnina. Stari ni več zmogel težkega dela, le doma je še kaj postoril in pazil na otroka. Drugo je morala vse opraviti sama. Tudi ona je imela rada otroka, toda čim bolj je Rozika rasla, tem bolj je pojemala njena ljubezen. »Saj ne vem niti, od kod je in čigavo je otroče, kdo mu je mati,« so jo vedno pogosteje obhajale misli.

Tako čudno ji je bilo pri srcu prve dni, ki jih je preživela v tovarni. Plašili so jo veliki stroji in resni obrazi delavk, ki so videle okrog sebe le stroje, za katerimi so hitele na vso moč. Njej so samo odkazali delo potem pa so jo pustili v miru. Zato so ji misli kar prepogosto uhajale na vas kjer so ji potekla vsa leta njene mladosti. Hotela se jih je spominjati kot nekaj lepega, kar se ne bo nikdar več povrnilo, a čutila je, da bi ne storila prav, ko bi zamižala pred vsemi trpkostmi ki jih je njej nudilo to življenje. In tedaj se je spomnila vseh solz, ki jih je tolikokrat skrivaj točila za hlevom.

Ni bilo dneva, da se ne bi, trudna od dela v tovarni zvečer usedla na posteljo brez dela, prekrižanih rok. Ob takih trenutkih se je vselej zamislila nazaj, v svojo mladost. Tedaj jo je zazebilo okrog srca ko je spoznala, kako ponižana je bila vsa ta leta, kako malo lepega ji je dala mladost.

(Nadaljevanje)

NAŠIM KMETOVALCE

KOLEDARSKO in GOSPODARSKO LETO v kmetijstvu

V zvezi s kolobarjenjem moramo govoriti tudi o gnoju. Pred prvo svetovno vojno, ko se je ves promet vršil še s konji, je bilo živine in gnoja veliko. Razni prevozniki in kočijaži so ponujali gnoj po prav nizkih cenah, samo da so očistili gnojišče. Zaradi tega je bila zemlja dovolj okrbljena s humusom in je tudi dobro rodila.

Prva svetovna vojna pa je naredila v našem kmetijstvu velik preobrat. Avto je izpodrinil konja. Zaradi manjšega števila živine je bilo tudi manj gnoja in zaradi tega je trpela zemlja na humusu. Odslej naprej so kmetje v veliki meri začeli uporabljati umetna gnojila. Zemlja je kljub temu še naprej rodila, vendar so posledice takega ravnanja komaj danes v večji meri občutne; zemlja kaže znake vedno večje utrujenosti in zahteva vedno več gnojil. Marsikje se je razrasel plevel. Če hočemo izboljšati rodovitnost naše zemlje, ne zadostuje samo gnojenje s hlevskim gnojem in umetnimi gnojili, temveč je pri nas nujno potrebno začeti s peskanjem. S pomočjo umetnega dodatka bi marsikje izginil plevel, ki ne prenese apna, z globokim oranjem pa bi dvignili produkcijo. Pomanjkanje gnoja pa ne dela pri nas velikih skrbi.

Dokler so kulture še na njivi, je treba pregledati in izbrati seme. Ob mlačvi je treba že določeno zrnje za seme odmeriti in po potrebi očistiti. Do sedaj smo malo mislili na samo okrbo s semeni. Degeneriranih in slabih semen nismo zamenjavali. Tudi trgovine so prodajale vsa mogoča semena, tudi stara in manjvredna, a jih je bilo treba drago plačati. To naših kmetov ni motilo. Navada je bila seme kupovati in je seme kupil, kar je bilo pač v prodaji. Tako je bilo tudi z umetnimi gnojili in škropili. Malokdo je računal na kake rezerve: vse je moralo biti sveže iz trgovine. Pojavili so se tudi primeri, da kmet tedaj, ko je denar najbolj potrebovan, denarja ni imel. Zato je pogrešal seme ali gnojila, kar je povzročilo, da je produkcija padala in go podarstvo nazadovalo.

Kmetovalci! Čas, katerega smo preživljali, zaprti samo v okviru svoje okolice, je za nami. Naglo razvoj zahteva čim več razgledanosti in spoznavanja dogodkov in sprememb v svetu. Seznaniti se moramo kaj je novega v kmetijstvu in kako se da priti do boljših uspehov in večjih pridelkov. Zato je treba več knjig in časopisov v vsako hišo.

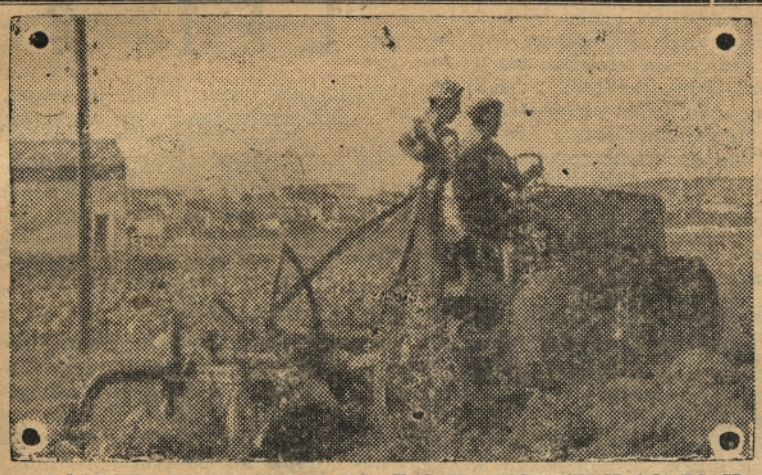

PUČARSKI ZADRUGARJI ORJEJO NA KOPRSKIH SOLINAH

OBVESTILO kmetovalcem

Obveščamo vse kmetovalce, ki niso pridelali nič koruze, da lahko dvignejo pri MLO Koper — odsek za preskrbo in trgovino, živilske nakaznice za žitarice po vezanih cenah VC/K. Obenem obveščamo tiste, ki niso še dvignili nakaznice za prodajo po vezanih cenah, da jo čimpreje dvignejo. MLO Koper

PRIPRAVLJANJE KISA

Dober vinski kis je vsaki hiši potreben. Kis je ne samo zdrava in okusna začimba za razne jedi, temveč tudi zdravilo, ki se rabi za ti za obkladke in podobno. Zato se dober vinski kis lahko prodaja in ga je redkokdaj v dobri kakovosti dobiti, ker ga mnogi vinogradniki niti izdelati ne znajo, ali pa ga slabo izdelujejo. Vinski kis (ocet) se lahko napravi iz vsake alkoholne pijače potem kvanja, ki obstoji v bistvu iz vode, ocetne kisline in snovi, ki jih je vsebovala dotična alkoholna pijača.

Kadar se vino ali kaka druga alkoholna pijača kisa, se pretvarja njen alkohol v ocetno kislino in vodo. To povzročajo glivice in bakterije, v prvi vrsti ocetne bakterije. Te bakterije se morajo razvijati le pod določenimi pogoji, in sicer:

1. potrebujejo alkoholne, toda ne preveč močne tekočine, najbolje ne nad deset procentov na težo. Tečna pa mora vsebovati tudi druge rudninske snovi, ki jih rabijo glivice, in sicer dušik, bodisi v obliki beljakovin ali pa v obliki amonjakovih soli in rudninskih snovi, kakor fosforno kislino, kalij, magnezij in apno.

2. potrebujejo precej visoke toplote, in sicer od 25 do 30 stopinj Celzija. V hladnejši tekočini (pod 10 stopinjami Celzija) in zelo topli (nad 40 stopinj Celzija) pa nehajo rasti.

3. potrebujejo zraka, ker morejo le s pomočjo kisika, ki se nahaja v zraku, alkohol pretvarjati v ocetno kislino. Naravnost iz sladkorja v moštu in tropinah se torej kis ne more delati. Najprej mora pokipeti sladkor v alkoholu in šele iz tega se s pomočjo ocetne glivice razvija ocetna kislina.

Namesto iz tropin lahko delamo kis iz petijota. Izprešane tropine poližemo s sladko vodo in pustimo, da dobro pokipijo. Potem jih izprešamo in iz dobljene tekočine napravimo kis.

JESENSKO ORANJE NA BERTOŠKIH NJIVAH

Uporaba grozdnih tropin za živinsko krmo

Grozdne tropine lahko izkoriščamo na mnogo načinov. Lahko kuhamo žganje iz njih, izločujemo koriščamo na več načinov. Lahko kuhamo žganje iz njih, izločujemo sladkor in alkohol ali pa pripravljamo pitijot. Ko izrabimo tropine za pitijot, jih uporabimo še za kis. Ker pa večkrat primanjkuje krme, pokladamo tropine živini.

Sveže tropine vsebujejo približno 60 % beljakovin, 4,5 % maščob, 20,8 % ogljikovih vodanov (škrobnih sestavin). Ker pa niso te stvari v celoti prebavljive, jih živali popolnoma ne izkoristijo; prebavijo le polovico beljakovin, tretjino maščob in dve tretjini škrobnih sestavin.

Žgane tropine imajo drugačen sestav. Pri žganjekuhi namreč izgineta iz tropin alkohol, ki je kemično izpremenjen grozdni sladkor in voda. Sladkor je v bistvu škrobna sestavina in bo zato v žganih tropinah manj škrobnih sestavin. Ker pa izgubijo žgane tropine v primeri s svežimi tudi vso vodo, se njih koristne sestavine relativno vendarle povečajo. Zato bo v njih sorazmerno več beljakovin in tudi več maščob. Poleg tega postanejo spričo znatne toplote (najmanj 90 stopinj C) prebavljive tudi nekatere maščobe, ki jih pri nižji toploti živali ne morejo raztopiti in prebaviti. Prav tako se zviša tudi prebavljivost beljakovin.

Glede na to imajo žgane tropine 7,8 % maščob, 16,8 % škrobnih sestavin, od katerih prebavijo živali dve tretjini škrobnih sestavin.

Seveda ni mogoče povsod naenkrat porabiti tropine za krmo, če pa z njimi ne ravnamo pravilno, se nam pokvarijo; največkrat splesnijo ali pa se skisajo. Plesnive ali skisane tropine škodijo živali zaradi ocetne kisline in jih zato ne smemo uporabljati.

Kako jih hranimo? Prav tako, kot jih hranijo naši vinogradniki za žganjekuho. Naložimo jih v čebre, paziti pa moramo, da ostane med njimi čim več zraka. Zato jih stlačimo ali kako drugače stisnemo. Najbolje je, da eden tropine nakłada, drugi pa tlači. Ko je posoda dovolj napolnjena ali pa ni več tropin na razpolago, zamažemo njih površino z ilovico, tako da ne more proti zrak do tropin. Pokanje ilovice znatno omejimo, če vrh nje nasujemo plast drobnega peska.

Pri krmljenju živine moramo paziti, da ne pokladamo preveč tropin hkrati. Izkušnje so pokazale, da koristi goveji živini le okrog 8 kilogramov tropin na dan, ovcam in kozam pa 1,5 kg, konjem po 7 kilogramov, svinjam po 3 kg tropin na dan. Še bolj bodo tropine koristile živini, ako jih pomešamo z drugo hrano, kakor s senom ali z otrobi. Koristno je dodajati tropinam tudi nekaj soli, in sicer goveji živini 20 do 30 gramov na dan, konjem po 12 do 16 gramov, svinjam pa 3 grame.

3. oktobra je v Čedadu izšla prva številka glasila beneških Slovencev »Matajur«. To je zelo važen dogodek v zgodovini beneških Slovencev, ki so jim vse italijanske vlade zanikale nacionalne pravice. List bo izhajal dvakrat na mesec. Odločno bo branil pravice beneških Slovencev na gospodarskem in političnem torišču.

V svoji prvi številki prinaša list poleg drugega tudi večje število dopisov iz vzhodne in zapadne Benečije v beneškem narečju, prva stran pa je pisana v knjižni slovenščini. Novi list prav toplo pozdravljamo in mu želimo obilo uspehov v njegovi važni nalogi.

Nekaj o boleznih na seskih živine

Mlečna žleza, katere proizvod je mleko, je podvržena različnim boleznim. Pomisliti moramo, da je mlečnost goveda po odtavitvi teleta nekaj nenaravnega. Naravno bi bilo, da bi mlečnost trajala samo toliko časa, dokler tele še potrebuje materino mleko, kot se to godi pri divjačini. Z neprestano molžo pa se mlečna žleza, to je vime goveda, stalno draži in proizvod teh dražljajev je mleko tja še do pozne brejosti.

Bradavice na seskih, ki jih pogostoma opazimo, so zelo neprijetne in otežkočajo molžo. Dokazano je, da se te bradavice lahko prenesejo iz goveda na govedo z molžo. Kaj naj naredimo s takim vimenom? Kravo z bradavicami pomolzemo najzadnje. Zdraviti začnemo te bradavice takrat, ko krave zaradi visoke brejosti ne molzemo. Majhne bradavice namažemo z jodovo tinkturo ali z mazilom, sestavljenim iz polovice lesnega katrana in polovice špirita. Večje bradavice mora odstraniti živinozdravnik.

Pogosto najdemo tudi rane na seskih, ko se živinčeta obdrgnejo na ostrih predmetih. Male rane navadno ozdravijo hitro, posebno v času, ko žival zaradi visoke brejosti ne molzemo. Bolj nevarne so rane blizu izliva iz seskov, ker utegnejo grinte izožiti in zapreti odtok mleka. Za zdravljenje ran na seskih rabimo borov vazelin. Ako bi bili seski preveč boleči in bi bila molža nemogoča, bi mogel živinozdravnik pustiti, da primešamo mazilu nekoliko kokajne, zaradi česar bi bil sesek bolj necbčutljiv in bi bila molža olajšana.

Zgodi se tudi, da se cel sesek vname zaradi surove molže, udarca udarca sosedne živali, ali pa zaradi tega, ker žival nerodno leže na posamezni sesek in ga preveč pritisne. Sesek se lahko vname tudi zaradi okuženja z glivicami. Občudujemo sledeča znamenja obolelosti: sesek je boleč, bolj rudeč in bolj topel. Mleka priteka bolj malo ali pa sploh usahne, vime zateče. Včasih občutimo kot svinčnik debelo stvar v sesku. Kaj se zgodi pozneje s takim seskom in tako oteklim vimenom? Znamenja nabreklosti vimena in seska izginevajo počasi, mleko se izgublja v tisti četrti vimena, kar ima za posledico, da se ta del vimena začne sušiti. Ozdravi sicer samo po sebi, toda z izgubo mleka iz enega seska.

NASVETI LJUDSKEGA ZDRAVNIKA

Moj otrok ima tonzile . . .

S temi besedami privedejo mare večkrat v ambulanto svoje fantiče in pupe.

Najprej se moramo malo pomeniti o »tonzilih«. Tonzila se pravi lepo po slovensko nebnica, kar pomeni žlezo (ali kakor jo Istrani največkrat imenujejo gjandulo) ob mehkem nebu v ustih. Torej si bomo mimogrede zapomnili, da pravimo »gjandulam« slovensko žleze, pa naj si bodo te v grlu, na vratu, na pljučih, pod pazduho, v dimljah ali kje drugje. Nesnici imamo dve.

Če torej pride v ambulanto mati z otrokom in pravi, da ima otrok tonzile, to še ne pomeni, da sta ti tonzili bolni — čeprav mati to misli, kajti tonzili imamo vsi. Če pa sta ti nebnici oboleli, imenujemo to bolezen a n g i n a.

Angina je torej vnetje — in sicer akutno — nebnic in njihove okolice. Pri tem pa nista prizadeti samo tonzili, marveč je cel organizem obolel.

Razlikujemo več vrst vnetij na tonzilih. Te so lahko samo vnetno rdeče (kataralne), lahko so posute z gnojnimi čepki, lahko so gnojno razbrazdane ali pa pokrite z različnimi membranami. O teh oblikah se bomo drugič pogovorili.

Danes pa opisujem le tisto bolezensko obliko tonzil, pri kateri sta ti povečani, ne da bi bili pri tem vneti. Običajno nista spremenjeni samo tonzili, ampak je povečano vse limfatično tkivo v nosu in žrelu.

Kakšni so znaki tega stanja?

Slab apetit, stalno odprta usta. Otrok diha zaradi tega vedno skozi usta in ne skozi nos, kakor bi moral. Govori tako, kakor bi ga kdo tiščal za nos. Diha teže kakor normalni človek in tudi slabše sliši. Mimogrede naj še omenim, da imajo takšni otroci zelo nemirno spanje, večkrat skočijo pokoncu v spanju in močijo v posteljo. Pogosto so nahodni in jih zbada v grlu (zaradi katarja v žrelu).

Iz opisanega je razvidno, da imajo takšni otroci prav posebni obraz, ki ga zdravniki tudi imenujemo: adenoidni obraz.

Edini način zdravljenje takega stanja je operativni, to se pravi treba je odrezati tonzili (tonzilektomirati) in eventualno še ostalo povečano limfatično tkivo v grlu in nosu.

Na koncu omenjam, da je v našem okraju sorazmerno veliko takih otrok. Operacija ni težka. Otrok mora nekaj dni po operaciji ostati v bolnici pod zdravnikovim nadzorstvom, ker včasih lahko lahno krvavi iz operativne rane. Ko se vrne otrok iz bolnice domov, je dobro, če še nekaj dni spira grlo in uživa bolj tekočo hrano.

Dr. Hladnik Polde

Poslužujte se krajevnih ambulant!

Okrajni zdravnik vrši ambulantno službo v krajevnih ambulantah po naslednjem redu:

Dekani: vsak torek od 15. ure dalje
Osp: vsako drugo sredo od 15. ure dalje;
Marezige: vsak četrtek od 15. ure dalje;
Smarje: vsak petek od 15. ure dalje.

Teh ambulant naj se poslužujejo:

1. Svojci zavarovancev, ki morajo seveda predložiti bolniški list,
2. Vsi invalidi in njihovi svojci,
3. Vsi tisti, ki zanje plačuje socialno skrbstvo; imeti pa morajo tozadevno potrdilo pristojnega KLO-ja, katerega morajo vsake tri mesece obnoviti.
4. Vsi drugi iz zadružnega in privatnega sektorja.

Z A V S A K O G A R N E K A J

Tržaški šovinisti posebne pasme so zelo strupeni in škodljivi

Ob izbruhu prve svetovne vojne so vpili po ulicah: »Dol s Srbi!« (v kalabreščini seveda). V navdušenju so izropali in razbili nekaj srbskih prodajaln. Leta 15ega je Italija »udarila« po Avstriji in tržaški laški šovinisti so zapeli: »Dol z Lazzaroni!« in so razbili nekaj laških prodajaln in jih izropali. Ko so »zmagovite« laške čete prišle v Trst, so prav tisti laškoavstrijski patrioti kričali: »Dol z Avstrijci in dol s ščavi!« in so razbili nekaj slovenskih prodajaln in jih izropali. V dobi fašizma so od časa do časa razbili kako slovensko prodajalno, jo izropali in vpili: »Morte ščavom!« Ko je prišla naša Četrta armija v Trst, so vzklikali: »Viva Tito!« in so razbili nekaj fašističnih prodajaln in jih izropali. In so tekali za našimi funkcionarji in jim šepetali: »Poglejte tistile je fašist in onile tudi«, in vdirali so v stanovanja fašistov in jih ropali. — Ko je »viscka politika« dosegla, da so se naše čete umaknile iz Trsta so napadli prodajalne »titinov« in jih izropali. Zdaj so se tudi Vidalijevi »komunisti« (srake s pavjim perjem) okužili s takimi »ideami«. Vpijejo: »To je naše!« in se temu primerno tudi obnašajo.

Nepokošena trava

Letos je bila pri nas huda suša. Trave je bilo malo, otave pa nič. Morda bi ta ali oni zaradi tega prišel do zaključka, da so povsod v našem okrožju ljudje izpulili še poslednjo travico, da bi imeli potrebne zaloge krme za zimo. Vendar pa ni tako! Saj v Strunjanu ne! Morda mislijo nekateri, da bodo imeli prihodnje leto dvojen pridelek? Čemu se ni zganil KLO v Strunjanu in zadevo uredil?

Miha jen Vane u Diškorše

VANE: *Zdravo Miha, kam pej greš taku hitro, kaku sa še kej bolan ale se vre uzdravo.*

MIHA: *O zdravo Vane kej čješ strela da umren, zdej ke je novo vino ga spijen an par glažo na dan in gre buljše ko prej. Kaj pej ti, a me boš kej novega povjedo.*

MIHA: *Ja noveg ani prov posjebno na te lohko to povjen da so prnas u B. jemljele žene volitve in so tude dobro šle. Znaš te strjele od bab douste buote nam je strijo vit, pe kaj se nisno zmenjle, da bojo nardile kampo sportivo za otročje. Kaj pej je prvas novega, ste jemjele volitve žen.*

VANE: *O ja tude prnas so ble volitve, znaš ma K. je velek in jes ne poznan use tiste rajone en base. Kur mje pravla muoja žena so šle posuod dobro volitve en tude naše sose nekej zmenjle da bojo delale pej na znan kaj.*

MIHA: *Maka je šlo vsa taku lišo mene me par kur sen nekaj vido, da ni šlo taku lišo vse.*

VANE: *Ha glih zdej sen te tjeu povjedat da be moglo bet bulše, ko se bejo use žene zanimale in pomagale.*

MIHA: *Streela kaj čješ da te pomagajo use ke na znajo njanka kaku se kliče org. žen, kaj nise vido da na J. P. in L. namjesto da bejo napisale »Zivele volitve ASIZZ« so te strele napisale »Zivele volitve AFZ«.*

VANE: *O ja za to sm zapazo en šje več ku ti, po taljansko so napisale glih kur se spodobe UDAIS en to me par glih ku da bejo slovenščje žene pot Jugoslavijo in taljanske pej pot Trst.*

MIHA: *Ben sačjega nomalo je blo ma in kompleso je šlo dobro zdej jem bo trjeba pomagat in boš vido da ko se ne bomo zbedile bojo nardile duoste večj ko mi.*

VANE: *Pej ja usak swojo ženo muoramo primet en je det malo pobude pej bo vse šlo. Ben taku Miha dobro jemse jen prideme kej ubiskat.*

MIHA: *Kaj pej Vane tude ti dobro jemse jen pride kej hmene z ženo da se bojo tudi neše stare kej povjedale.*

Osli so navajeni slabe ceste

Za nekatere, ki rajši hodijo po razdrtih cestah, smo izvedeli naslov. To so baje nekateri v Skocjanu in Santomi. Med te spada posebno Peroša Franc — starejši, ki maže svojega osla po zadnjem delu motorja, da bi lažji z vozom šel po slabih potih. Omenjenemu ne diši »rabuta«, ki je star vaški običaj in ga spoštujejo vsi kmetje. Toda tudi v Santomi se najdejo že od nekdaj taki ljudje, ki jim je stanje kmečkih poti deveta briga. »Ne bo šlo tako,« pravijo Santomčani, »da bi mi ceste popravljali, oni pa nam pomagali med letom le razdirati.«

KDO VE O TEM . . . ?

Kdo ve, če so učiteljice v Škofiji II. že dobile življenjske nakaznice za september in stanovanja, naj sporoči naši agenciji »PRIMIGA«. Smatramo pa, da bi moral to vedeti predvsem KLO Škofije in če je zadeva že rešena, naj čimprej sporoči!

Plavi ponedeljek

Jože in Tone sta se srečala v ponedeljek zvečer doma pred hišo na vasi. Tone vpraša Jožeta: »Kje si pa hodil danes, da te ni bilo na delo?«

»Pri zdravniku sem bil,« mu odgovori Jože.

»Kako pa to, ali si zbolel? Saj si bil še včeraj, ko smo imeli šagro, zelo vesel!«

»Ja, veš, tako je bilo. Zjutraj sem se komaj skobacal iz postelje, glava me je bolela in tako čuden občutek sem imel v ustih in želodcu... Pa sem se odločil, da grem namesto v službo k zdravniku.«

»No, in kaj si tam opravil?«

»Najprej sem tam čakal tri ure, da sem prišel na vrsto, — saj veš, da je tam ob ponedeljkih vedno velika vrsta. ‚No, kaj pa je z vami,' me vpraša zdravnik. Jaz pa začnem: Glava me boli, pa tudi želodec, tako čuden okus imam, noge me nič prav ne držijo... In zdravnik me pregleda, pogleda izpod očal, kot bi mi hotel nekaj reči, pa se premisli ter ne reče nič in mi napiše recept. Ali bom imel kaj počitka? se okorajžim in ponižno vprašam. ‚Ni potrebno,' mi odgovori zdravnik, ‚zaužijte, kar sem vam predpisal, pa vam bo odleglo in boste jutri lahko čil in zdrav zopet na delu.'

Vzel sem recept in odšel. Veš, kako sem bil presenečen, ker nisem dobil vsaj tri dni počitka. No pa sem si mislil, en dan je tudi nekaj in sem odšel v lekarno po zdravila.

V lekarni sem oddal recept, da mi izstavijo zdravilo. Zelo začudeno me je pogledal lekarnar in mu je šlo kar malo na smeh ter mi dejal, da takih zdravih, kakor jih je zdravnik meni predpisal, nimajo v lekarni, pač pa jih imajo v gostilni ‚Taverni'.

Vzel sem recept nazaj in poizkusil sam prebrati, kar mi je zdravnik predpisal. Zelo sem napenjal oči, pa le nisem mogel prebrati — saj veš, da zdravniki vedno tako pišejo, da nič ne razumeš, in sem res odšel v ‚Taverno', čeprav nisem imel namena da bi jim tam pokazal recept. Odšel sem tja zato, ker me je že strašno žejalo.

Tam sem brž naročil pivo in takoj nato še eno. Nato sem zopet izvlekel recept iz žepa in ponovno poizkušal prebrati, kar mi je zdravnik predpisal. Tedaj pa sede poleg mene Lojze, ki je v službi na ljudskem odboru in je hodil dalj časa v šolo kakor jaz. Pa sem se okorajžil in ga vprašal, če mi zna mogoče on prebrati recept, ki mi ga je zdravnik napisal. Lojze gleda in gleda ter obrača recept. Nato pa se začne na ves glas smejati. ‚Ne smej se no toliko, povej mi rajši, kaj je tam napisano!' On pa mi pravi: ‚Ta te je pa pogruntal. Tam stoji napisano: Pivo veliko — 2 dozi...'«

P. H.

1 + 1 = ?

Jaz sem vedno mislil in verjel, da ena in ena je dve, in verjemite mi, a ni moja krivda, ker so me že, ko sem bil še otrok, v šoli učili tako. A danes sem glede tega v strašni negotovosti, ker vidim, da je vsota lahko tudi drugačna. In najbrž boste tudi vi vsi mnenja, da je nekdo izgubil luč razuma, ko trdi kaj takega.

Tone je ena oseba in Pepe druga oseba in oba skupaj sta dve osebi. A razlika je v tem, da Tone velja več kot Pepe in razlika je lahko različna, in sicer Tone je lahko lepši ali pa ima lepši glas, morda je bolj simpatičen, tako da sta v dveh navidezno enakih enotah zapopadene različne vrednosti. In to razliko v vrednosti bi jaz imenoval diferenciacijo.

Koprski MLO (in morda tudi drugi) so ta problem rešili na čisto originalen način, poslužujoč se teorij in izkušenj merjenja teles. In ker tu niso mogli uporabiti sistem merjenja trdih teles, tekočin, itd., je postavil stanovanjski urad, ki z veliko in občudovanja vredno pridnostjo meri osebe.

Zaradi tega se Tone sme preseliti iz enega stanovanja z dvema sobama in kuhinjo v drugo stanovanje, ki ima istotako dve sobi in kuhinjo (ni potrebno pojasnjevati, da bo od tega imel gotovo kakšno ugodnost). Z druge strani je pravilno, da tisti grdi in antipatični Pepe s svojim nefonogeničnim glasom ostane s svojo družino v eni sami sobi. Iz tega lahko vidite, da je vrednost ene enote lahko različna od vrednosti druge enote. Iz tega izhaja vsota 1+1 = 2 plus diferenciacija.

Upanje imam, da bo te vrstice bral tudi stari Diogen in ga prosim, da priskoči na pomoč ubogemu Pitagoru pri popravljanju svoje stare in že davno od vseh priznane teorije in ki nosi njegovo časti vredno ime. Vzemi v roko svojo laterno, dragi Diogen, a ne da bi pri belem dnevu iskal poštenega človeka, ampak da jo razbiješ kому na glavi, tako da si bo udarjeni videl zrasti še eno bunko poleg prve in pri tem zavpil: »napravil mi je dve bunki«. In tako bo ponovno potrjena Pitagorova teorija v veliko zadoščenje nas vseh.

In v zahvalo te bodo morda nekoč potegnili iz tvojega zgodovinskega soda . . . in ti nakazali nekdanje Tonetovo stanovanje.

VEČERNO RAZVEDRILO

NALOGA

Lisica napravi 5 skokov, pes pa, ki ji sledi, napravi 4. Toda 3 pasji skoki opravijo isto pot kot 5 lisičjih.

Če je lisica skočila 25-krat, pes pa še nobenkrat, koliko skokov bo moral napraviti pes, da bo dohitel lisico?

Rešitev križanke iz zadnje številke

Vodoravno: 1. pet; 3. pot; 6. od; 7. mana; 8. Tito; 10. ir; 11. Irska; 13. Korana; 15. Ravena; 17. Banat.

Navpično: 1. potok; 2. Edi; 3. pa; 4. omikan; 5. Tara; 7. Morava; 9. tiran; 12. snet; 14. ora; 16. AB.

UGANKI: Jajce — zvon.

REŠITEV RAČUNSKE UGANKE

Iz prvega vagona se preselijo 3 osebe v drugi vagon, tako da je v prvem vagonu 27, v drugem pa 23 oseb.

KDO JE KAJ UGANIL

Odgovori na vprašanja:

Tovarišica Ana Frinčič, dijakinja iz Portoroža, nam je poslala najboljše rešitve in bo nagrajena z zelo lepo knjigo.

1. Sonce pošilja žarke na zemljo, ne da bi pri tem segrevalo ozračje. Zemlja pa se ogreje in daje svojo toploto ozračju. Ko sonce zaide, se zemlja polagoma ohlaja in obenem tudi ozračje. Zato se vrši zgoščevanje vodnih hlapov nizko — pri tleh — kapljice. Ker te nevidne kapljice ne morejo več plavati v ozračju, sedajo na tla in na rastline v obliki rose. Ravno tako nastane tudi slana, le da ti vodni hlapi zledenijo, ker je nižja temperatura.
3. Ob slabem vremenu se bliska zato, ker se združita dva nasproti naelektrena oblaka. Negativno naelektren oblak v trčenju s pozitivno naelektrenim vžge električno iskro, ki napravi tako visoko temperaturo, da se ob taki toploti zrak bliskoma segreje in razredči ter sili v višino. Na njegovo mesto pa pride naglema mrzel in gost zrak, ki ob dotiku z vseh strani napravi močan grom.

Odgovorite na vprašanja!

1. Kako nam koristijo deževniki in krti v kmetijstvu?
2. Zakaj sejemo na njivo detelijo?
3. Kje kopljejo baker v Jugoslaviji
4. Kakšno rudno bogastvo izkoriščamo v Istri?
5. Na koliko načinov se lahko človek orientira?

ZA NAŠE PIONIRJE

Pionir nam piše . . .

Dragi »Istrski tednik«!

Prejel sem nagrado, najlepša Ti hvala! Ogasil bi se že prej, pa sem se moral pripraviti za šolo. Pri nas v Postojni se je začel pouk komaj 10. septembra, ker so prepleskali šolo. Pri čiščenju so pomagale tudi naše mamice.

V IV. b razredu, kjer sem tudi jaz, je 10 pionirjev in 20 pionirk. Našo učiteljico mamo vsi radi. Letos smo ustanovili precej krožkov in nekatere bom naštel: lutkarski, risalni, šahovski, nogometni, telegrafski in telefonski. Mislim, da bomo redno obiskovali vse te krožke, ker so vsi zanimivi.

Vaša računska naloga je bila res zanimiva. Ugotovil sem, da ima pri vsakem računu zmnožek enake številke.

*

No, dragi Karlo, zdaj bomo še mi nekaj povedali za vse pionirje.

Prejeli smo več pravilnih rešitev in, ne vemo, kako bi vse zadovoljili, vendar bomo gledali, da bo za vse prav urejeno. Mislimo, da ne boš jezen, če danes ne bomo tebe nagradili, čeprav si prav rešil; veš, bomo gledali, da tudi druge zadovoljimo, zato pa boš prišel že prihodnjič zopet na vrsto, piši pa kar naprej in če boš dobil kakega novega pionirja, da bo dopisoval, te bomo tudi nagradili in to velja za vse pionirje v Istri in na Primorskem, ki čitajo naš tednik. Želimo si čim več mladih sodelavcev, čim več dopisov iz vašega šolskega življenja, tako da bo vsakdo vesel »Istrskega tednika«. Tudi po naših gimnazijah je veliko pionirjev in zakaj ne bi dopisovali in reševali? Mislimo, da bodo, ker je v šoli včasih lepo imeti kaj razvedrila.

Tudi za pionirje v naši coni bi veljalo, da bi ustanavljali take krožke; prepričani smo, da bi bili veseli, če bi tako spoznavali tajne narave in se naučili lepih iger, na primer take, kakor je šah in podobno. Take dopise naj pošiljajo tudi naši pionirji. Vidi se, da je pionir Karlo prečital naš zadnji članek, da je treba sedaj, ob začetku šolskega leta, dopisovati.

Še to naj povemo reševalcem, da smo rešitve dobili prekasno, zato pošljite rešitve prihodnjič že v ponedeljek, da bomo pravilno in pravočasno izžrebali.

KVADRAT

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					

Vodoravno in navpično: 1. poljska žuželka; 2. mesto v Furlaniji (italijansko); 3. umetniški delavec; 4. podobno; 5. rimski cesar, znan po svoji krutosti.

Rešitve

Za pravilno rešenj pionirski kvagrat bomo nagradili spet pionirja Karla iz Postojne. Prejeli smo več pravilnih rešitev, vendar je bila njegova izžrebana.

REŠITEV UGANK

1. dim; 2. šivanka; 3. metla; 4. mrlič; 5. hrast.

Uganke

1. Šaroperci,
   vodonosci,
   nebomerci,
   zemljorosci.
2. Vsi smo zdoma, nič se bati,
   drobna žabica pred vrati,
   hišo čuva nam pred tati.
3. Pet sinov iz ene hiše,
   pa se vsak drugače piše.
4. Bela golobica,
   črni vran,
   krog zemlje se podita
   noč in dan.
5. Narobe svet,
   v kristal ujet.

Kako je sin pazil na sekiro

Nekoč je živel oče, ki je imel sina. Nekega poletnega dne mu je dejal, naj gre v gozd po drva. Dal mu je novo sekiro in zapretil, naj dobro pazi nanjo. Ko je prišel sin v gozd, je zasadil sekiro v štor in sedel ves dan poleg nje. Zvečer se je vrnil domov in oče ga je vprašal koliko drv je nasekal. Sin mu je odgovoril, da nič, ker je moral paziti na sekiro.

To zgodbico nam je poslal naš priden sodelavec, pionir Karlo iz Postojne.

Vsi naši dosedanji uspehi in naša svetla bodočnost SO NELOČLJIVO POVEZANI S FLRJ

Pod reliefom

V največjem prostoru na razstavišču je postavljen ob steno ogromen relief, to je velik zemljevid Istrskega okrožja, na katerem so izdelani vsi griči, doline in večja mesta ter vasi. Na reliefu je označeno vse, kar je bilo v okrožju dograjenega dosedaj in prikazani so vsi objekti, ki jih bo ljudska oblast gradila v bodoče.

Nova železnica in druge stvari . . .

Preko vsega tega velikega zemljevida se vleče bela črta s črnimi pikami. Zavija na levo in desno, tu je prekinjena in tam se zopet prikaže. Železnica! V načrtu je, da se čimpreje zgradi nova, pravzaprav obnovi stara železnica, ki je nekoč že prevažala potnike in blago ob istrski obali, toda fašisti so jo odvlekli v Abesinijo in . . . hajde peš, če ni drugače. Res, kar dobro je že organiziran potniški in blagovni promet, tudi nove ceste so bile zgrajene samo zato, da so vasi dobro povezane z mesti ob morju, kamor izvažajo svoje blago. Lansko leto so naši avtobusi prevozili sem in tja skoraj milijon potnikov. Tretjino več kot leta 1948. To pomeni, da bi se vsak prebivalec okrožja peljal na leto 12-krat, če bi si vožnje med seboj vsi enako porazdelili. Pa vendar — še premalo. Železnica je za nas važna: računi povedo, da bi samo pri vzdrževanju cest prihranili desetine milijonov, če bi tovorni promet med Bujami in Koprom opravljal vlak. Gneče na avtobusih ni več!

Čitajmo, kot pravijo, zemljevid naprej.

Prav na sredi je velik zaliv, Soline pri Piranu. »Nič posebnega, poznamo,« pravite? Poglejmo natančneje. V sredi med bazeni stoje majhne črne kocke. Tu stanujejo sedaj delavci. Sredi močvirja, kjer je nešteto komarjev. Zdravje v takih hišah pač ni doma. Na desni nad solinami je precejšnja skupina belih kock. Že na prvi pogled je razvidno, da je to moderno, bodoče naselje, ki je prav tako v našem načrtu. Velike stanovanjske hiše, med njimi nasadi in igrišča — tako kod moderno naselje mora izgledati, če hočemo, da bo zdravo in bivanje v njem prijetno. To pa ni vse o Solinah . . .

Stene iz morja

Ta je predebela. Kaj boš trdil, da bomo stene in morda celo hiše delali iz morja in morske vode? No, poglejmo. Pod reliefom, ki ga ogledujemo, prav pod solinami so police in na njih razpostavljene steklenice, več ali manj napolnjene z morsko vodo. Na njih čudoviti napisi 30 Bè in tako naprej. Učeno! Nič ne razumemo. Na pomoč pride strokovnjak. »Zakaj razstavljate morsko vodo, ko je je povsod dovolj?« Smeji se nam, strokovnjak in razloži, da se pri večjem ali manjšem izhlapevanju vode dobe različne soli. Magnezijev klorid na primer — iz tega in iz morske trave (alg), ki nam jo morje brezplačno pošilja k obali so v solinah sprešali posebne plošče, ki služijo kot izvrsten izolacijski material za stene v hišah in drugod. Na polici je razstavljen manjši košček. Tega bomo naredili veliko in je zato predviden ob solinah majhen kombinat za te reči. Tudi za izvoz bo teh »sten iz morja« dovolj in še ostale, za kemično industrijo važne soli bomo dobili iz morja. Morje nudi — mi bomo vzeli. Tudi to je naš načrt, ki smo ga že začeli uresničevati.

Novo mesto

Pod zemljevidom stojita dva tovariša. Burno si nekaj dopovedujeta in opletata z rokami okoli sebe. Poslušajmo, za kaj gre: Ogledala sta si načrt za novo veliko in moderno industrijsko mesto Izolo. Prvi je nad načrtom, kjer je videti nove šole, fikulturne naprave — lepo urejene ceste, kjer bo živelo na stotine delavcev povečane predelovalne živilske industrije ves navdušen: »To in samo to je prav,« trdi. Drugega skrbi zemlja, češ škoda je toliko plodne zemlje zazidati ko nam je manjka. Mi menimo, da ima prvi tovariš prav in prav lepo je pomiril svoje sobesednike. Prijel ga je za roko in peljal tja na konec zemljevida istrskega okrožja, okrožja, kjer teče reka Mirna: »Vidiš, tu bo nova plodna zemlja — in tam bo industrija, oboje je važno in brez prvega ni drugega ter narobe.« Izola bo postala v bodočnosti velik industrijski center.

Gospodarji nad vremenom

Naj bo suša ali dež. Nam bo vseeno. Fodredili si bomo prirodo. Na zemljevidu so v dolinah Mirne in Dragonje križem kražem speljane modre in rumene črte. To so dovodni in odvodni kanali za namakanje. Na tem več kot tisoč hektarjev velikem zemljišču ne bomo gojili žitaric, koruze in krmskih rast in kod do sedaj. Se ne izplača. Kar poglejmo: pred melioracijo je donos pšenice na tej zemlji največ 16 stotov na hektar, po melioraciji bo na isti površini zrastlo najmanj 400 stotov lepega paradižnika. In dalje: tam, kjer sedaj na nemeliorirani zemlji pridelamo komaj 12 ali 14 stotov koruze, bo potem zrastlo 200 do 300 stotov malancan ali sto stotov zgodnega krompirja. Računajte! Kaj se bolj izplača, od česa bodo imele zadruge in kmetje večji dobiček?

Z namakalnimi napravami bomo postali gospodarji nad prirodo

Velike površine so že meliorirane in na prostem so naredili košček teh melioracijskih naprav. Večina prebivalcev našega okrožja je te naprave že videla v dolini Mirne. Toda tudi rastline so zbirčne. Ta hoče deset, druga pet litrov vode na dan. In če ni tako, se upre ter posuši ali ne obrodi. Tudi to je urejeno, v žlebu po katerem teče voda na nive, je preprosto naprava — meter dolga soteska, skozi katero zdrvi voda nekaj hitreje. Na začetku tega »merilnika za vodo« kot ga imenujejo, je pritrjena deščica s črticami. Pogledaš na deščico, in že veš koliko vode odteče vsako sekundo po žlebu. Preprost račun in ko so nijve napojene tako kot je treba, zapreš zatvornice in vse je v redu. Naš zadružnik, kmet bosta gospodarja nad vremenom.

Istrsko okrožje bo lahko izvažalo ogromno svežega in konzerviranega sočivja, ki bo dozorelo zaradi ugodne lege prej kot kjer koli na severu. Samo ob Mirni bomo pridelali toliko sočivja kot doslej v celem okrožju!

Neločljivo povezani

Se bi lahko ogledovali in tolmačili naš zemljevid. Toda po tem bi ne mogli opisati vse razstave. Fredno pa odidemo iz paviljona »Gospodarske perspektive« si oglejmo še nekaj. V kotu paviljona je nekaj izdelkov jugoslovanske industrije, med njimi tudi kinoprojektor tovarne »Iskra« v Kranju. Na prostem pa so razstavljeni različni poljedelski stroji. Jugoslavija nam pošilja mnogo izdelkov, svoje nastajajoče indutrije. Vsi so nam nujno potrebni in bi okrožje brez njih gospodarsko ne moglo napredovati. Tudi taki izdelki so med njimi, ki bi jih Jugoslavija prav lahko sama uporabila. In mi? V Jugoslavijo pošiljamo sočivje, vino, likerje, sol, izdelke prehrambene industrije — vse po ugodnejših cenah kot kamor koli drugam. Vino na primer. Jugoslavija kupuje od nas, čeprav ga sama mnogo izvaža. Je to pomoč Jugoslavije našemu okrožju? To je del pomoči. Toda za nas je to dokaz, da je Jugoslavija najboljši in naravni potrošnik proizvodov našega ozemlja. Izvoz v Jugoslavijo je skoraj še enkrat večji kot v druge kraje, prav zaradi tega!

Plodovi naše zemlje

V dolgi vrsti so na policah razstavljeni pridelki istrskgea okrožja. Obiskovalci se čudijo prekrasnemu sadju, grozdju, hruškam, jabolkom, in tako naprej. Na začetku sta dve razstlini: bombaž in amerikanski lešnik. Prvi poizkusi! Bombaž je manj obrodil, toda je zelo dober. Amerikanski lešnik pa se bo kaj naglo udomačil, kot vse kaže. To bo nov plod, ki ga bomo izvažali. Nad zabojčki s sadjem so na steno pritrjeni grafikoni. Vsak od njih, pa čeprav tega nekateri ne vidijo, nam mnogo pove.

V nedeljo, prav na dan otvoritve, jo, »to delamo. Posadili smo 100.000 najstarejšim zadružnikom tov. Bonacom se je največ pogovarjal. »Da,« je odgovarjal Bonaca na vprašanje, ali vinograde obnavljajo, »to delamo. Posadili smo 100.000 trt.« Tujec skoroda ni verjel. Bonaci ga pelje med nove nasade. »Pa, veste, tega ne bi bilo, če ne bi imeli traktorja z ogromnim plugom za rigolanje — in tudi stroja ne, če bi se ne združili v zadrugo. Kje ste še videli, da bi si majhen kmet kupil traktor?« hiti Bonaca. »To kar smo zrigolali s strojem, bi z motikami delali deset let.« Bonaco je pomolil vseh deset prstov v zrak.

Zakaj pa to pisanje, vprašujete? Pa, prav o tem nam govori grafikon, kjer je prikazano rigolanje s traktorjem. Boljša in hitrejša je obdelava s strojem.

Drugi grafikoni nam povedo, da je v našem okrožju vse polno ljudi kod je Bonaco. Vsi vedo, da je v skupnosti moč. Leta 1947. smo imeli vsega skupaj dve, tri zadruge. Te so imele vsega skupaj 95 ha zemlje, 140 članov, niti enega traktorja, niti ene svinje. Danes pa: 25 zadrug z 2756 člani in 3303 ha zemlje. Zadruge imajo 361 traktorjev in 559 svinj itd. Lep napredek je to. Danes je naša živinoreja tako močna, da iz okrožja izvažamo prav toliko svinj kot smo jih do nedavnega uvažali. Narobe svet, toda naš napredek!

(Nadaljevanje na naslednji strani)

PODPISI K SLIKAM

Obrtna krojna šola je razstavila zelo dobre izdelke — krila, srajce, jopiče in čipke. — Ljudska tehnika ustvarja nove kadre, predvsem med našo mladino. Na razstavi je bilo predvsem prikazano letalsko modelarstvo. — Predstavniki ljudske oblasti si ogledujejo del razstave, kjer je bilo prikazano kmetijstvo in ribištvo.

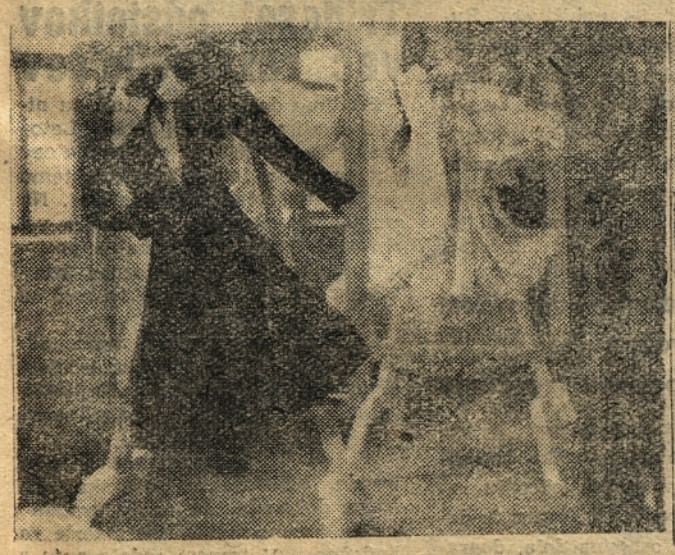

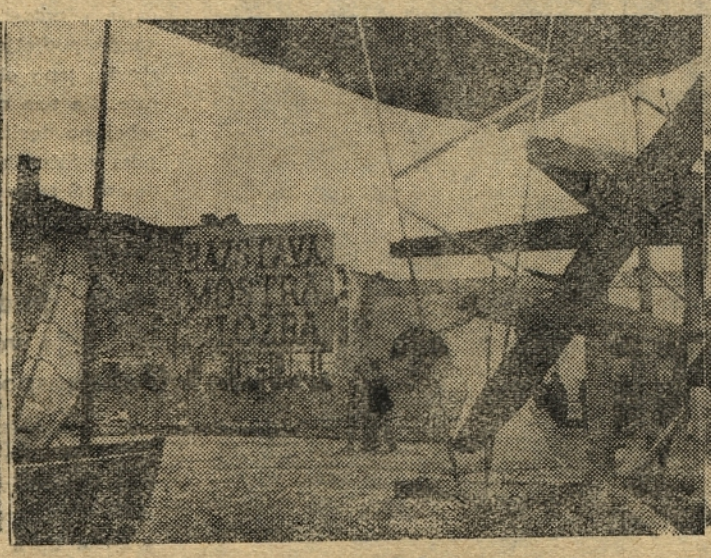

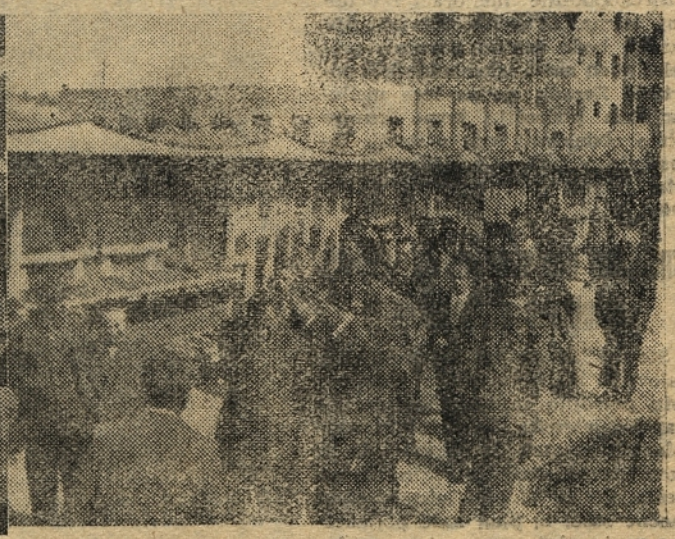

Delovno ljudstvo istrskega okrožja
Z USPEHOM GRADI SVOJE GOSPODARSTVO

Poljedelstvo - najvažnejša gospodarska panoga

Poljedeltvo preživlja večji del prebivalstva v našem okrožju. Zapadni del Istre je že od nekdaj znan po prvovrstnih agrarnih proizvodih. Pravilna obdelava zemlje poplača obilo ves trud. Velika revščina je bila nekoč v naših krajih, a vendarle ne zaradi tega, ker bi bi a zemlja skopa. Istrska revščina je bila posledica stoletnega izkoriščanja, kateremu je bil izpostavljen delovni človek. Sadovi njegovega truda so se stekali v nenasitna žrela grofov in cerkvenih veleposestnikov. Ljudka oblast je odpravila sramotne ostanke preteklosti in dala zemljo tistim, ki jo obdelujejo. Sadovi, ki jih daje zemlja zdaj, so last ljudstva.

Največ presežkov, ki so namenjeni izvozu, daje naše poljedelstvo. Dvigu poljedelstva posveča ljudska oblast prav zaradi tega največjo pažnjo. Povečana proizvodnja na tem področju je še posebno važna za dviganje dohodka, ki naj služi skupnosti.

Kmet spoznava vedno bolj, da je zadružni način obdelave zemlje najboljši in prav zaradi tega je pri nas vedno več kmetijskih obdelovalnih zadrug.

Ljudska oblast posveča veliko pažnje tudi tistim delovnim kmetom, ki niso člani delovnih zadrug. Skrbi, da jim trgovska podjetja nabavljajo čim večje količine poljedelskega orodja, semen ter umetnih gnojil. Kmet vnovči danes vse svoje proizvode. Ni več nevarnosti, da bi moral v Trstu ali Kopru vreči v morje sadje ali paradižnike, ker zanje ni našel kupca. V listu »L'Istria agricola« od leta 1928. najdemo o položaju srednjega ter malega kmeta v Istri takele vesti: »Pičlo količino žita, ki so jo ljudje pridelali, plenijo davčne oblasti (esattori) zaradi neplačanih davkov. Po dveh letih slabe letine je sedaj kmet s pra no hišo, brez denarja ter natrpan z dolgovi« (str. 324). Isti list poroča nekje drugje, da »prihaja do tatvin živine ter poljskega pridelka« (str. 323). Ta list, ki so ga urejali fašisti sami, priznava, da morajo mnogi Istrani s trebuhom za kruhom zaradi strašne bede v domačiji. Po letu 1928. so postali fašisti bolj previdni. O bedi v Istri niso več pisali. Listine do, da je v Istri močno raslo število prisilnih prodaj (kantov). Zemljo slovenskih ter hrvaških kmetov so si tako prilaščali banke in italijanski veleposestniki, med katerimi ni manjkalo fašističnih advokatov.

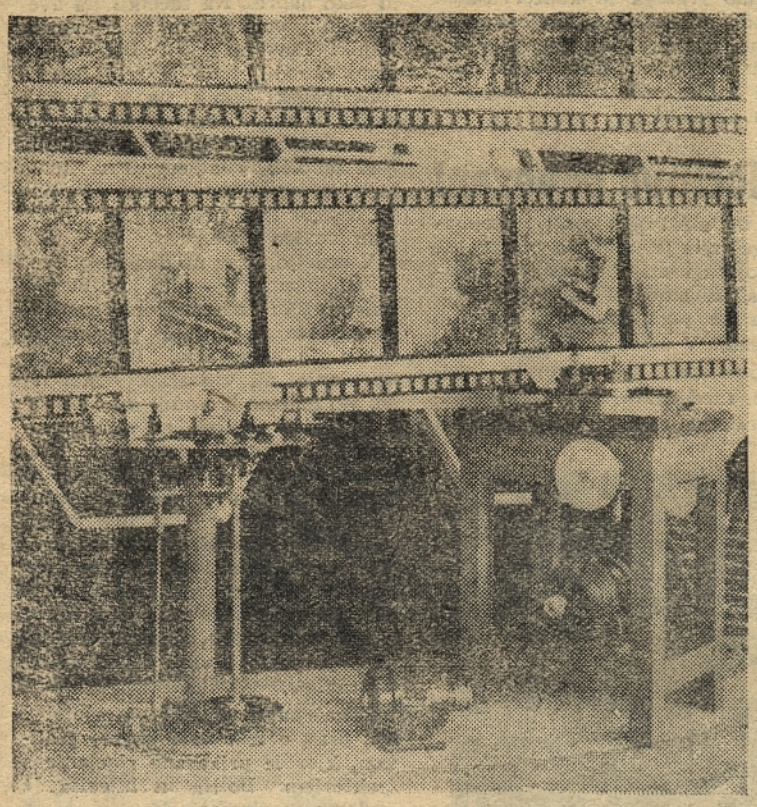

Dva nova stroja, ki olajšujeta delo delavcev, izdelek tovarišev Delore Itala in Delise Vittoria iz Izole

Povečajmo površino vinogradov

Poleg površin, je vino naš najvažnejši pridelek. Letos so naši vinogradniki zasadili nad 2,000.000 novih trt. S povečanimi napori bomo pridelek vina lahko še znatno dvignili. Za izboljšanje ter tipiziranje naših vin (vse to je zelo važno za naš izvoz!) sta velikega pomena vinska klet v Umagu ter v Kopru, ki imata skupno kapaciteto preko 500 vagonov vina. Z oddajanjem grozdja odkupnim bazam in vinskim kletem si bo kmet prihranil mnogo dela. Vino se ne bo več kvarilo in mešalo, ker razpolagajo naše kleti z modernimi napravami. Z obratovanjem dveh novih vinskih kleti bomo nudili tržišču mnogo večje količine prvorazrednih vin ter tako povečali skupne dohodke.

Na tržišču se lepo uveljavlja tudi nekatero drugo naše sadje, kakor češnje, breskve, smokve ter kaki. Mišljenja smo, da bi morali naši vrtnarji ter kmetje bolj upoštevati gojitev lešnikov, orehov, kakija, breskev ter poznih jesenskih hrušk.

Povečajmo površino spomladanskih kultur

Naše zgodnje spomladanske povrtnine imajo prav posebno prednost. Lahko jih je vnovčiti na vseh bližnjih zunanjih tržiščih. Med prvorazredne spomladanske povrtnine štejemo zlasti grah, zgodnji krompir, fižol v stročju, solato in tudi paradižnik. Zaradi milega podnebja lahko nudimo tržišču vse te povrtnine preje kakor zaledne dežele.

Širokopotezne melioracije v dolini Mirne, Dragonje ter pri Ankaramu bodo znatno povečale pridelek vseh naših spomladanskih povrtnin. Zaradi ugodne lege melioracijskih področij, bomo zemljo lahko obdelovali tudi s stroji. Investicije v našem poljedelstvu so letos 8 krat večje od onih v letu 1948.

Kmetijske delovne zadruge dvigajo kmetijsko proizvodnjo

Število živine naših kmetijskih delovnih zdrug se je v zadnjem letu potrojilo in celo početverilo. Lanska jesenska ter letošnja spomladanska setev sta pokazali, da je površina zasejanih površin znatno večja. Če ne bi bilo letos izredno močne suše, bi plan naše poljedelske proizvodnje prav gotovo veliko presegli.

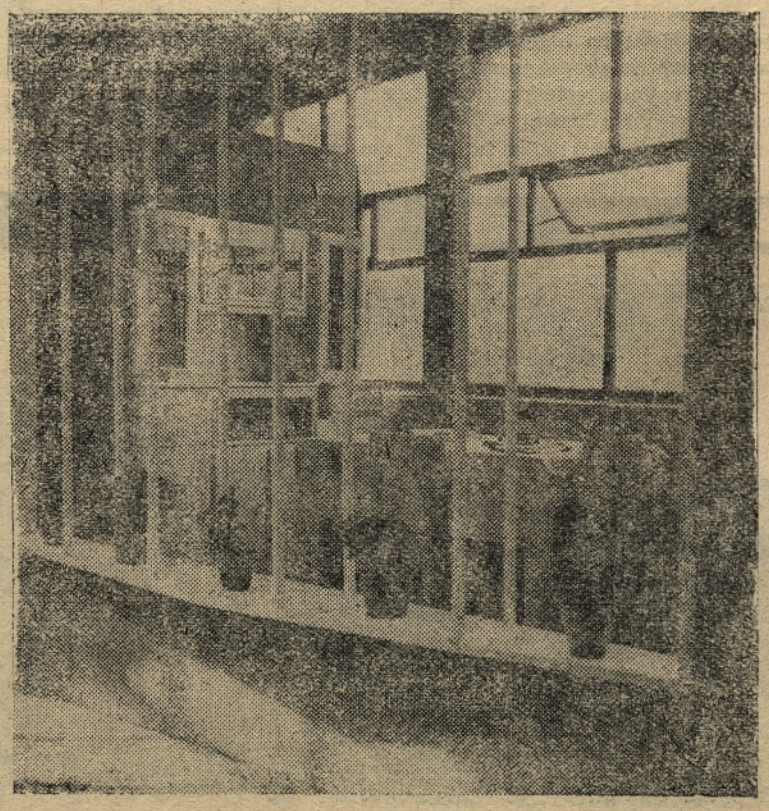

Kuhinjska oprema — delo koprskega mizarja Sergija Avgusta

Industrijska proizvodnja - važen vir dohodkov

Tovarne v Izoli presegajo proizvodne naloge

Tovarne naše prehrambene industrije imajo na razstavi svoj poseben paviljon. Tu vidimo celo vrsto novih proizvodov in dva nova stroja, ki sta ju izdelala mehanika-racionalizatorja v tvornici AMPELEA. Že bežen pogled nam pokaže, da naša prehranjevalna industrija ne zaostaja v svoji borbi za uresničenje gospodarskega plana.

Vsa naša prehranjevalna industrija je prav posebne važnosti že zaradi tega, ker črpa večji del surovin iz ribištva in vrtnarstva. Industrija in vrtnarstvo se tako med seboj izpopolnjujeta. Kljub veliki suši je letošnja proizvodnja v tovarnah Ampelea, Arrigoni ter De Langlade zelo višja od lanskega leta. To so dosegli delavci z večjimi napori ter naši ribiči, ki so imeli izredno dober ribolov. Navedenim tvornicam se s svojimi pehranjevalnimi artikli pridružuje tudi »Fructus« s konzerviranim paradižnikom ter marmelado. Od vseh naših prehrambenih artiklov je po sardinah na tržiščih največje povpraševanje.

Kako je z našo ostalo industrijo

V letošnjem letu sta se opekarni v Izoli pridružili še dve novi. To je potrebno, ker vedno več gradimo. Uvoz gradbenega materiala stane mnogo. Povečana proizvodnja gradbenega materiala bo razbremenila promet. Gradbeno podjetje EDILIT je pokazalo letos cementne izdelke, ki jih uporabljamo za kanalizacijo mest. Svoj delež daje tudi kemična industrija. Tvornica SALVETTI v Piranu proizvaja različne vrste mila, ki je prav dobro. Distilerije nam dajejo vedno več odličnih likerjev. V lesni industriji se vedno bolj uveljavlja tvornica pohištva STIL, ki oskrbuje prebivalce s potrebnim pohištvom. Rudarsko podjetje RUDA je letos razstavilo lepo obdelani domači mramor. Na tem mestu moramo še posebej poudariti važnost premogovnika v Sičovljah, ki bo kmalu začel delati. S premogom bomo krili vse svoje potrebe in ga hkrati tudi izvažali.

Naša gradbena dejavnost je važen člen naše gospodarske izgradnje

Naša gradbena dejavnost je važen člen naše gospodarske izgradnje. Povsod v našem okrožju rastejo nove zgradbe. V Kopru je dograjena nova osnovna šola, dograjena bo tržnica, skoraj dokončana kanalizacija itd. Našteli bi lahko še celo vrsto gradbenih objektov, ki so bili dograjeni v letošnjem letu. V Bujah je zgrajena nova gimnazija in najlepši zadružni dom v našem okrožju. Delovne brigade so se posebno izkazale pri gradnji ceste v Rižani ter Smarje—Nova vas. V Izoli se že dvigajo nove stanovanjske hiše za delavce. Moderni svinjaki in hlevi, ki so bili dograjeni v zadnjem času, nam kažejo, da se zavedamo važnosti živinoreje. Širokopotezna elektrifikacija naših vasi močno doprinaša k dviganju ravni našega delovnega kmeta.

Pred nami so jasne perspektive gospodarskega razvoja

Porast proizvodnje je imel tudi pri nas za posledico, da so porasle investicije. V primeri z letom 1948. so naše investicije v letošnjem letu 6 krat večje. Povečanje blagostanja v našem okrožju zavisi v prvi vrsti od dviganja proizvodnje v vseh tistih panogah, ki smo jih navedli. Povečana proizvodnja pomeni hkrati pocenitev proizvodov. Da bi še bolj uspeli v svoji borbi za uresničenje gospodarskega plana pa je potrebno nadalje, da še uspešneje rešujemo vprašanje delovne sile in delovne discipline.

Vilhar

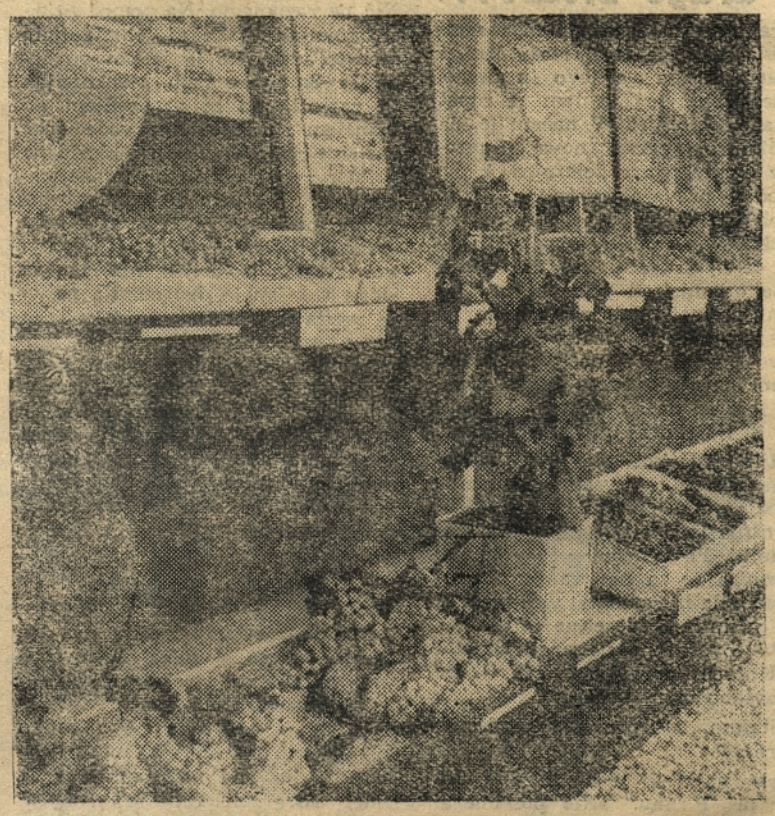

Plodovi naše zemlje

(Nadaljevanje)

Trideset odstotkov več razstavljalcev

Pojdimo dalje, čeprav tudi tu nismo pisali vse, kar bi lahko. Letos razstavlja 30 % več razstavljalcev kot preteklo leto. Pa kljub temu na razstavi niso zastopani vsi. Na razstavišču niso dobili prostora vsi obrtniki, kakor tudi lokalna proizvodnja. Industrija prikazuje izdelke, ki jih ni samo več, temveč so tudi boljše izdelani.

Ob obalo je privezana nova ladja — vlačilec, ki so ga izdelale Piranske ladjedelnice. Najboljša brigada, ki jo vodi brigadir Tranni Antonio, ga je izdelala.

Ni, da bi naštevali vse te proizvode. Letošnja gospodarska razstava dokazuje, da naglo gradimo in da imamo tudi jasne načrte za bodočnost. V tesnem sodelovanju z Jugoslavijo bomo dosegli vse!